

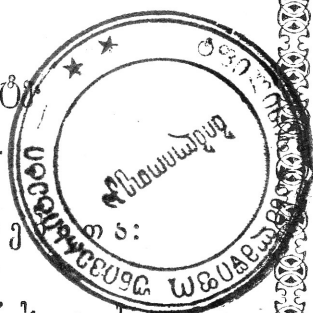
ცისკარი.

1871

იანვარი

წელიწადი მეთხუთმეტე

წოდება თხუთსე

I.—სიტყვა, თქმული კნ. წინა ერის-თავის გარდაცვალებასედ. — დეკანოზის სასანოვისა.

II.—გევა. მოთხოვნა. (ნათ.) ი. კერესელიძისა.

III.—ლომინას დარღები. (ლექსი.) თ. გრ. ორბელიანისა; კნ. მანანა ორბელიანის ფორტრეტს, — კნ. ეკატ. ერისთავისა; ლოცვა ტრფილიძისა; ალერსი; უმანკობა, — თ. დავით მაჩაბელისა; ჩემი ბინა, — ი. კერესელიძისა. —

IV.—„მზის დაბნელების“ წარმოდგენის

ტფილისს.

მაქტირუზიანის ტაძრისათვის.

ს ი ჯ ე უ ა.

სახელითა მამისათა, ღ მისათა ღ წმიდისა სულისათა.

კაცი ვითარცა თივა არიან დღენი მისნი, ვითარცა ევაჟილი ველისა ეგრეთ აჭევაჟდეს. (ფსალ.) მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენო! დავით მეფე ვითარცა წინასწარ-მეტეუჭლი, ღ ზედ-მიწევნით მცნობი კაცთა ბუნებისა, ვითარცა გვიტკიცებენ ჩუენ მის მიერ ბრძნულნი ფსალმუნთა თხზულებანი, სადაცა ცხადად აღწერილ-არიან სსუა ღ სსუანი ჭეშმარიტნი წინასწარმეტეუჭლებანი, ისტორიულნი მოთხრობანი, დივერსიონალური დახლოებული მისგან თქმულნი გულისთადი მსურვალე ღოცუა ღ ვედრებანი, მიღებულნი ღ დამტკიცებულნი წმიდათა მამათა მიერ ღ სმარებულნი მართლ-მადიდებელსა სარწმუნოებასა შინა.

ესე დავით მეფე გონებით განმჭვრეტი, რიტორულად ამკზავსებს ცხოვრებასა კაცისასა ამა ქუჭყანასა ზედა, — თივასა ანუ ევაჟილსა ველისასა: იგი იტევის, — „თუ კაცი, ვითარცა თივა არიან დღენი მისნი, ვითარცა ევაჟილი ველისა ეგრეთ აჭევაჟდეს ღ სსუანი“.....

ჭეშმარიტი არს ესე, თუთ ჩუენც ცხადად ვხედამთ

ამა ქეჭენასა ზედა, რომელ ეოველი კაცი მსწრაფლ აღმოსცენდების და აჭევადების მსოფლიურის ბედნიერებითა; ხოლო შემდგომად მცირედისა ქამისა მკისვე განჭქარდების და განსძების, ვითარცა თივა, ვითარცა თივა ვითარცა ევაილი; და დავიწეებულ-იქმნების, ვითარცა სე, ეოვილი იგი ამა ქეჭენასა ზედა.

მაშასადამე ჩუენ ეოველნი ადამის ტომნი ჩქარა ანუ გვიან აღვესრულებით და გარდავიცვალებით განსინებითა ღუთისათა ამიერ სოფლით.

მაშასადამე სიკუდილი არს საზოგადო მსვედრი ეოველთა კაცთა განურჩევლად დიდთა და მცირეთა.

მაშასადამე ჩუენ მგრძნობელნი ამისნი თანამდებვართ ამა სოფელსა შინა მეოფნი ვეცადნეთ და განვამზადოთ თაფნი თჳსნი კეთილ-მოქმედებითა საუკუნოჲსა ცხოვრებისათჳს.

მძნო ჩემო ქრისტიანენო! არა ზედავთ? არა გულის-სმა ჭეოფთა? არა გესმითა? აი ცხადი მაგალითი ცხოვრებისა ჩუენისა და აღსრულებისა? აჰა აწ წინაშე თჳლთა ჩუენთა მდებარე უხმოდ და უსულოდ ბრწყინვალე და კეთილი გვაძი კნეინა ნ ი ნ ა, საესე ამა ქეჭენასა ზედა ეოვლისა ბედნიერებითა; და მასთან ღუთის-მოეჟარე, მშჳდი, წენარი, კეთილ-გონიერი, მდაბალი, კეთილ-სული, გულ-წრეული, გონებით განათლებული, შთამამავლობით დიდ-გვაროვანი, ეოვლითურთ კეთილის-მოქმედი, ოჯახის მზრუნველი და შვილების კეთილად აღმსრდელი. ვიტყვი აწ, აღევაებული იგი ეო-

ვლისა ქეჭვანიერის ბედნიერებითა, ქმარ-შვილითა ღ
 ეოვლითა კეთილ-ცხოვრებითა ამა სოფელში. ოხ! მს-
 წრულ აჭევაუდა იგი, ღ მან მსწრაულადვე დაუტევა
 ეოველივე ქეჭვანიერი ბედნიერება ღ დიდება, აწ ეოვე-
 ლსავე განემორბა ამიერ სოფლით—საუკუნოდ ცხოვრე-
 ბად.

ოხ! ვითარ ერთმა წუთმან უბედურებამან-სიკუდი-
 ლმან,—ეოველივე ბედნიერება მისი უბედურად შეჰსცვა-
 ლა, დაჰკარგა ღ განაქარვა.

აი მძანო! ესე არსა ცხოვრება ჩუქნი? ოხ! დავ-
 ფიქრდები, განვცვიფრდები. ესე არსა ჩუქნი ღროებითი
 დიდება ღ ბედნიერება? ცუდი, ამაო, დაუდგრომელი ღ
 შემაწუსებელი.

ვინაჲთგან ცხადად ვხედავთ, რომელ ეოველი დიდება
 კაცისა ესრეთ მსწრაულ წარხდების, ვითარცა აჩრდი-
 ლი. (*)

ღუთივე განსვენებული ესე კნეინა ნინა, ვითა-
 რცა ბრძანებს საღმრთო წერილი: „თუძცა აღესრულა
 „ღღეთა, გარნა აღავსნა მან ქაძნი მრავალნი გრძელნი

(*) ესე კნეინა ნინა იყო ასული თავადის ესტატე
 ერისთავისა; ხოლო მეუღლე თავადის ღვარდიის ჰო-
 რეიკის რევას ძალვას-ძის ესისთავისავე, შემდგომად
 მშობიარობისა ხუთ ღღესედ აღესრულა. იყო 32 წლი-
 სა ღ დაუტევა მენი ღ ასულნი მცირე წლოვანნი რი-
 ცხვით რვანი.

„რამეთუ სათნო იყო უფალმან სული ამისი, ამისათვის
„ისწრაფა მან განსვლა შორის უკეთურებისა.....

თუმცა მან მეოფმან უკუშ ვგავილოვანსა მდგომარეობასა შინა უდროოთ აღასრულა თავისი კაცობრივი ბუნებითი ვალი ღ ღ კარდაიცვალა, გარნა ზას ვითარცა კეთილსა სულსა მიელის ადგილი განსასუქნებელი ზეცათა შინა, ვითარცა იტყვის მოციქული ზავლუ: „უკუ-
„თუ ქუჭუანიერი ესე სახლი ჩუწნი კორცისა დაირ-
„ღვეს, აღშენებული ღუთისა მიერ გვაქეს ჩუწნ სახლი
„ხელით-უქმნელი საუკუნო ცათა შინა.“

მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! ჩუწნ სრული იმედი გვაქეს, რომელ ეოველნი კეთილის-მოქმედნი ღ ღ ღუთისა მცნებისა აღმასრულებელნი მიიღებენ დაუსრულებელსა ნეტარებასა — ცათა შინა. ესეცა განსუქნებული კ ნ ე ი ნ ა თვისა კეთილობისათვის უეჭველად შვილი არის სასუფეველისა.

მაგრამ მივხედოთ საბრალოთა ღ ვიხილოთ გულმწუხარედ მტირალნი — მკლოვარენი, მისდამი გარდამატებულის სიუჟარულოთ შემსჭვალულნი: ბედნიერი ღ აწ უბედური ქმარი მისი, მშობელნი მისნი, დანი ღ მმანი მისნი ღ ეოველნი ნათესავნი მისნი, მისისა დაკარგვისათვის ფრიად მწუხარენი.

ვერეთვე ვიხილოთ დანაშოენი მისნი მცირე წლოვანნი მშუწნიერნი, კონიერნი ბენი ღ ასულნი, მეოფნი დიდსა ვაებასა, ტირილსა ღ მწუხარებასა შინა.

იგინი მრავალ-გზის თვალ-წინ წარმოიდგენენ ღ

ხშირად მოიგონებენ თუხსა უმეირფასესსა, საუქარელსა ტებილსა დედასა — ღ კეთილ-მწრუნველსა. ოხ! ვაჰ! ივინი მას ამა ქუჭყანასა ზედა ველარსადა ველარ იზო-ვნან. ოხ! ველარ იხილვენ მას ღ ველარ დასტკებებიან მისის ჭვრეტითა ღ დედობრივის სიუქარულითა ღ ალ-ერსითა. ოხ! მაშინ ივინი უმეტესად ღ უმეტესად გა-ნამრავლებენ ოხვრასა, მწარესა ტირილსა ღ მწუ-ხარებასა.

ოხ! ჭეშმარიტად საზოგადო სამწუსარო არის ესე-ვითარი მოულოდებელი უბედურებითი შემთხვევა, ეოვ-ლითურთ კეთილისა გვაძისა. გარნა რა ვქნათ! სხუა საშუალებაჲ ამგვარსა შემთხვევასა შინა არავითარიმე არა არისრა, მხოლოდ სულ-გრძელება, კეთილ-გონიერება ღ მოთმინება: თქმულია — „სულგრძელი კაცი ბედნიერება-სა შინა ზომიერად მოიქცევის, სოლო უბედურებასაცა „იტვირთამს მოთმინებით.“

თქუენ ეოველთა უწეით, რომელ ჩუენი ცხოვრება ეო-ველივე დამოკიდებულ-არს ნებასა ღ ბრძანებასა ზედა ღუთისასა; ვითარცა მას მხოლოსა ნებაეს, ეგრეცა იქ-მნების; ვინაჲთგან თმაცა ერთი არა განვარდების კაცსა თავისაგან თუხისა, თვინიერ ნებისა ღუთისა.

კვალად გეტყვი მძანო, რომელ ესე ვითარის ფრიად კეთილისა ღ განათლებულის გვაძის დაკარგვა, ესრეთ უქამოდ დიას დიდათ შესაწუსარი არს, არა თუ მხო-ლოდ ნათესავთათჳს, არამედ ეოველთა კეთილ-მობილთა ზოგობითის სქესის საზოგადოებისათჳსცა: ვინაჲთ

გან ვინცოი იცნობდა ამა განსუწნებულს კნეინა ნინასა, იგი იუო მაგალითი კეთილისა უოფა-ქცევისა ღ კეთილ-ზრდილობისა, ასე რომელ, მე, ვითარცა მოძღუარსა ღ მცნობსა მისსა არა ძალ-მიძს აღვსწერო ღ წარმოვჴს-თქუა უოველივე მისდა ბუნებითად ნიჭებულნი მვირუფ-სნი კეთილნი თვისებანი.

„სულმან მისმან კეთილთა შინა განისვენოს, ღ ნა-„თესაჲმან მისმან დაიმკვიდროს ქუტუანა.“

ესეცა უწეით ჩუწნ, რომელ ამა ჟამიერის ქუტუა-ნიერისა ბედნიერებისაგან, არცა სიმდიდრე, არცა დიდე-ბა ღ არცა სსუა რაჲმე ჰატევი თან არა წარჴეუების კაცსა შემდგომად სიკვდილისა; (*) გარნა მსოლოდ კე-თილნი საქმენი ღ სათნოებანი, ღ ნეტარ არს იგი, რომელიცა აქავე შეუკრებს თავსა თვისსა ესე ვითარსა კეთილთა მიუღებელთა საუნჯეთა საუკუნოჲსა ნეტარე-ბისა მისაღებელად — ცათა შინა.

ღ ესრეთ ჩუწნ უოველნი გულს-მოღვინეთ ვევედ-რნეთ უოვლად მოწყალებსა ღმერთსა — მაცხოვარსა ჩუწნსა იესო ქრისტესსა, რომელიცა ჩუწნისა ცხოვრებისათჳს გამოსჩნდა ქუტუანასა ზედა, ღ კვისსნა ჩუწნ წევისა,

(*) დროსა ამა რეჩის წარმოთქმისასა გორის სო-ბოროძი ივენენ შეკრებილ დიდ-გვაროვანნი თავადნი, გორის მოქალაქენი ღ სსუანი მრავალნი გვამნი ორი-სავე სქესისანი ღ იგი უოველნი განურჩევლად მუუსარე იუენენ ღ სტიროდნენ.

ცოდვისა ზ საუკუნოჲსა სიკუდილისაგან; ზ მასთან ეკ-
რუთვევედრნეთ ეოვლად წმიდა--ღუთის მშობელსა დედასა
მარიამს, რომელმანცა უწყის უძლურებანი ჩუენნი, რა-
თამცა აურაცხელითა მოწყალებითა თჳსითა ნუგეში
სცეს მკლოვარეთა ამათ, მიანიჭოს მათ კეთილ-გონიე-
რება ზ მოთმინება, ზ აღუძრუებეს მწუხარებანი მათნი;
ხოლო დანაშთენნი მცირე წლოვანნი შვილნი აღზარ-
დნეს კეთილად.

თქუენ ეოველთა გაშოროთ უფალმან ესე ვითარნი
მოულოდებლნი უბედურებანი.

ხოლო სული გარდაცვალებულისა ამა კნენის
ნ ი ნ ა ს ი, კაცთ—მოუეარემან ღმერთმან დაამკვიდროს
სასუფეველსა ზეცათასა, სადაცა მართალნი საუკუნოდ
განისუენებენ. ამინ.

გორის სობოროს დეკანოზი ს. ხაჩანოვი.

ქ. გორი.

1870 წელს

ოკტონბრის 28-ს.

VII

განგებ გლოვობს დედაკაცი ქმრის სიეჭდილის შემდგომს, თუ არა; სწუსს თუ არა; მაინც ბ მაინც ეს გლოვა ჰკლავს იმასა, სახითგანა სცვლის ბ ის სიეკლუტე აღარა აქუს, რაცა ჰქონდა ქმრიანს დროსა, რამდენიმე ხანი მაინც. ბ თუ მოუვიდა ღიმილი ბ ცოტათი მსიარულება შეეპარა, მაშინ მშვიდობით, მხოლოდ ერთის შავის ჩაცმითგან შეატეობს კაცი სიქვრივესა, თორემ გული ისევე ისეთი აქუს, როგორც ადრე ჰქონდა.

ინდოეთში, ადრე ქმარი რომ მომეჭდარიყო, უნდა, როგორც ჩვეულებათა ჰქონდათ ბ ახლაცა როგორც აქეთ ჩუჭულებად, ზოგი ერთს ინდოეთის მხარეზედ, უნდა ცეცხლში დაეწოთ,—ვისაც ცოლი ჰყვანდა, ცოლიც ცეცხლივ თან იწვებოდა, მაგრამ ევროპელებმა, რა იქ ფეხი შედგეს, ეს ჩვეულება გადაადგეს. ცოლებს, რასაკრწელია ეს დიდად უხარიათ. ამის შემდგომს როდესაც ქვრივი მუნუსემის ცოლი, რამდენიმე დღის შემდგომს, რა მოვიდა თავის ძველს სასახლეში, ცოტათი არ იყო რომ გათხოვების იმედი შეეპარა, მაგრამ ვეფლანი კი ამას ანობდნენ რომ იმას ქმარი ძრიელ უ-

ეუარდა. აქ წინააღმდეგობაც არ შეიძლება. გვეს მართლად ზე ქმარი პრიელ უეუარდა, მაგრამ თავისი თავი კი უფრო მეტად უეუარდა. ეველამ ვიცით ესა რომ. ეველა ლამაზ ქალსა ეშინიან სილამაზის დაკარგვისა, ზე ამისათვის ცდილობს მწუხარე გული გაიმსიარულოს როგორმე. გაბრიელს კარგს დროს შესვლა ეს შემთხვევა. ის ვერა ბედავდა ასე ძალე გამოეთქვა თავისი სიუენარული, რადგანც ეშინოდა ქალი არ შეურაცხ ქმნილიყო. ზირველად ისა ცდილობდა ეოვლის დონის-ძიებით შეეტყო გვეს სასიეთები, შემდგომს ის ახვეწებდა, რომ ვითამც სიუენარული თან ზე თან ემატებოდა, ამის გამო გაბრიელმა კანონად დასდვა არ ჭსწვენებოდა გვეს ზე არ მისულიყო იმის სადგომში, მანამ თითონ გვეა არ დაუშასებდა, ან კიდევ მინამ მისვლის დრო არ იქნებოდა.

საიდუმლო მოლანდება ტბის ნაპირას, რომელიცა ნასა თუთან გაბრიელმა, აღარ მომხდარა ზე ამისათვის ემაწვილი კაცი ფიქრობდა, უთუოთ თვალებში მომელანდა.

ერთხელ დილით, საუსმესედ გვეა შემოვიდა თაღებს გასდილი ზე ცოტა მსიარულის ტანისამოსითა, იმდეს მიიღებდა ეველა ევროპიელებსა, რომელნიც კი იმის მუჟსნიერებას თავენსა სცემდნენ ზე მუნუსემის დროს სადილად იქ სშირად იუენენ, ეს სტუმრები გვეამ მიიღო მსიარულათ. გვეამ აგრძნობინა, რომ იმათ შეედლოთ ეოველთს მოსულიევენ იმასთან სტუმრად ზე დრო გაეტარებინათ, როგორც მოდიოდნენ ზე დროს ატარებდნენ

ქმრის დროსა. ოცამდინ მეტნი იუენენ აქ მოსიარულე სტუმრები, ამათში რაეიფნი გაბრიელისანი თითქმის არავენ იუენენ; მაგრამ მაინც გაბრიელს არ იამებოდა იმათი აქ სიარული, ეს სტუმრები ღაპარაკს ვერ აჩაღებდნენ ზე მამასადაჲ მხიარულებას ვერა ჰქონდა რიკიანი სიცოცხლე, — ბედობასეჲ, ამ დროს მოვიდა კლერბსი, ის მოვიდა იმ დროს, როდესაც ეველანი ისხდნენ სადილსეჲ, სტუმრები ამ დროს ერთმანერთან ჩუმათ ღაპარაკობდნენ; გაბრიელ ელაპარაკებოდა ტალაიზერის, თუ ტეიოგან რა სარგებლობა გამოვიდოდა; ხოლო გევა ეალერსებოდა თავის თუთიუშსა. უცებ შემოესმათ ცხენის ფეხის ხმა ზე მოგზაური რა შემოვიდა ეზოში, — ღამაჲმა ქვრივმა შესძახა სიხარულით: — «ეს ჩუქნი ედუარდია!» ზე მართლადაც, ერთის მინუტის შემდგომს შემოვიდა ზურის საჭმელს ზალაში ედუარდ კლერბსი, რომელსაც ეჭირა ცალს კელში ხლისტი, ხოლო მეორეში წითელი ეუთი.

რა თავი დაუკრა იქ მსხდომთა, იმან ჰატევის ცემით კელი ჩამოართო გევას ზე აკოცა კელსეჲ. გაბრიელმა იგრძნო თავის ანთება ზე ტკივილი. ეს ამ გვარი კლერბსის ქცევა იმას ვერაფრად ეჭაჰნიკა.

კლერბსი მოვიდა კოხტა სამეზავრო ტანისამოსით ზე თან ბოდიშს ისდიდა, რომ ასე უბრალოს ტანსაცმელთ შემოვიდა ამ ჰატეოსან სასოგადოებაში.

— დიას ბატონო, უპასუხა კლერბსმა გევას სიტყუასეჲ; ჩემი მესავრობა ძრიელ სასიამოვნო იყო, უმეტე-

სად, როდესაც აქეთა ვბრუნდებოდი, მოგეხსენებათ იმისათვის ვმოგზაურობ, რომ ისევ უკან დავბრუნდე.

—მერე როგორ არის, მეცნიერების საქმე, რომლისათვისაც მოგზაურობ უფალო ედუარდ? ჰკითხა გევამ ღ თან კელს უსვამდა ალერსით თავის თუთი ეუშსა.

—ოჰ, ძალიან კარგად, ჩინებულად! მე ვზოვე რომ ზონდიშერის ქალაქითგან მადრასში შეიძლება კაცი მოვიდეს ათი საათის განმავლობაში.

—კარგის ცხენით?

—საქმეც ეგ გახლავთ, რომ ცუდის ცხენითა.

აქ ლაზარაკმა მიიღო მხიარული მიმართულება, გე-ვას სიქვრივე იყო ექვსი თვე, რომელიცა ცხელს ქვე-ენებში, ეთანასწორება ერთს წელიწადსა, კლერბსი, ზირველშივე მისვდა რაშიაცა მდგომარეობდა საქმე; ის მისვდა, რომ მხიარულება იმათ სიქვრივეს არას დაუ-შლიდა ღ ამისათვის დაიწყო მხიარულება, გაბრიელს ეს საუბარი საკვირვლად ეჩვენებოდა:

—რაო, უფალო ედუარდ, რა ქენით მაღაზარის ისტორია, ჰკითხა გევამ ღ თან ნაზად გადაეშო კრეს-ლაზედ:

—მზად გახლავთ ბატონო, მზად.

—ვითომც!... ახში იზოვნეთ?

—არა, მე თითონ შევთხუ.

—ინდოეთის ენაზე?

—არა, ინდოეთის ენის ნამდვილითგან.

—იქითგან, რომელიცა ქუჭყანაზედ არ არსებობს?

— რა ვქნა ბატონო, ჩემი რა ბრალაა რომ ქეჭვანაზედ არ არსებობს? განა შეიძლება ძალა დავატანო ამ კელნაწერ წიგნსა ქეჭვანაზედ არსებობდეს, რომელიც არ არის? ახ, ბატონო, როგორი კიდევ გიუქართ ეგ თქუტნი თუთიუში სლიგი.

— სწორეთ უფალო ედუარდ; ჩემი თუთიუში სლიგი, ჩინებული ფრინველია! იკბინება სასიამოვნოთ!

— სომ მშვიდობით იმყოფებიან თქუტნი ფრინველთ მოსახლეობანი?

— ლიდა მომიკვდა!

— ოხ ღმერთო!.. ლიდა, რომელიცა კარგად გალობდა?

— დიას, უფალო ედუარდ მომიკუდა!

— კარგა რამ მომაგონდა, მე ვნახე მადრასში თქუტნი სპილოები, საწყელები, დღე ღ დღე სდებიან. რამწავს მნახეს მიცნეს მაშინათვე. ძალიან უნდათ ისევე ამ თქუტნს ტბაში იუვნენ. ერთმა იმათგანმა თავის სორთუძით დამანახვა ლაფიანი ადგილი, თითქოს მეუბნებოდა «აი ჩუტნი ახლანდელი ტინეველის ტბაო,» მე აღუთქვი, გენერალ-გუბერნატორს მივწერ, კელოვნებით ტბა მაინც გაგიკეთოთ მეტეი. სომ სედავთ ჩემი მოგზაურობა უსარგებლო არა უოფილა.

— როგორ არა, როგორ არა! თქუტნი ამ მოკლეს დროში პრიელ ბევრი საქმე გააკეთეთ! ხუმრობაა, გადმოთარგმნეთ ძალაბარის ისტორია, ღ დახედეთ ჩემ სპილოებსა!

— ამასთანავე გამოვიარე ოც ღ ერთი ვერსი გზა, სამი საათის განმავლობაში!

—ას, ჰო, დამავიწედა ეგ კი, მომიტევეთ! თქვენ იმდენი საქმე გავიკეთებიათ, რომ არ შეიძლება კაცს ეველა მოაგონდეს.

—ხუმრობა იქით იუოს ბატონო ზე, თქვენ შეიტყობთ ბოლო როგორ დაგვირგვინდება.

გევამ გაიკასკას: ეს იყო ჰირველი მაღლივ გაცინება, თავის სიქვრივეში, კინაღამ გაბრიელმაც გაიღიმა. სსჟა სტუმრები გაჰყვირდნენ.

—ხომ არა შეგემთხვარა იმისთანა სასაცილო რამ? ჰკითხა გევამ, ელანარაკებოდა ედუარდ კლერბსა.

—შემემთხვა ორი, ერთი ბანგალორის ქალაქში. იქ მომივიდა ფიქრათ მომეტაცნა ლაკმა, მშენებლების დმერთა ზე მიხდოდა მესუქებინა ლონდონის მუხეუმი-სათჳს; მაგრამ სსჟამ დამასწრო, იუიდა, მაგრამ ალა-გიტგან კი არ დაუძრავს, დღეში ორჯელ მიდიოდა სანასავად ზე ამითი დატებებოდა! უნდა მოგახსენოთ, რომ ამ გვარი საქმე ადრე არ ვიცოდი. ერთსელ დილით გსაზედ შემხვდა მსუიდეელი, ლანარაკი მოგვივიდა ზე ერთმანერთი კმალში გამოვითხოვეთ, ბევრი ვეცით ერთმანერთს ჳრმალღი ზე ბოლოს მშვიდობით გავშორდით.

—მეორე შემთხვევა?

—მეორე, მომიტევეთ, საიდუმლო გასლავთ.

—ას, უფალო ედუარდ! მეგობრის წინ საიდუმლო არა უნდა გქონდეს რა!... ეგ ძრიელ ცუდია!

—საიდუმლო?... მე? არაოდეს! მე მხოლოდ უნებ-ლიეთ წავაწედი სსვის საიდუმლოებასა.

—უთუოდ ლამაზი ვისივე ქალის შესახებ იქნება.

—არა ბატონო, აგრე ადვილად ვერ მიხვდებით.

—უფალო ედუარდ, სთქუა გევამ, რა ადგა კრესლი-
თვან; მიბოძეთ გელი, გავიაროთ ბაღში, ცოტათი არ
არის რომ აქ დამცხა.

ამ დროს ეველანი აიშალნენ ღ წვეილ-წვეილად
წავიდნენ გასაუღელად; მხოლოდ გაბრიელმა არაფერ წა-
იუვანა თან, ის დადრეჯილი ღ მოწვენილი მისდევდა
კლერბს ღ გევას, შეეტყო რაზედ ექნებოდათ ლაპარაკი
ღ ეჭვი ჰქლავდა ამასა. კარგა ხან ლაპარაკის შემდგომს
გაბრიელმა შენიშნა რომ კლერბსი ღ გევა შორდებო-
დნენ, ეს იმას იამა, გევა მივიდა თავის მასლ ტალა-
იპერთან, ხოლო კლერბსი გაბრიელთან.

—აბა ჩემო მეგობარო, შენი წიგნის ძალით მოვე-
დი, უთხრა ანგლიხანმა გაბრიელსა, —მიტხარი ღუთის
გულისათუხს, რა ანბავშია ხარ? შენი გულის მხურვა-
ლებს, როგორ მდგომარეობაშია?

—კლერბს, ჩემი მეგობარი ხარ, თუ არა? უთხრა
გაბრიელმა კლერბს.

—განა შენ ამასედე ეჭვი გაქქს.

—ეჭვი მაქქს, თუ რომ არ აღასრულებ იმას, რა-
საცა გთხოვ.

—მთხოვე, მთხოვე ჩქარა რა გინდა?

—წადი აქედან ამ საათშივე.

—ოჰ!.. ჯერ ერთი დამაცა კარგა გულიანათ გავი-
ცინო... განა მე მაგისათუხს დამიბარე!.. ერთი ეს მაინც

იფიქრე სხუა არა იეოსრა, ას ოცი მილი დაუსვენებლივ გამოვიარე, რომ შენი თხოვნა შემესრულებინა ჭ ახლა ამას მეუბნები! არა, სრულს გონებაზედა ხარ თუ არა გაბრიელ?

—სრულებით სრულს გონებაზედ.

—ოჰ, რა საკვრველი სიტყუაა „სრულებით!“ მე ეგ შენი სიტყუა „სრულებით“ უნდა გავამსო ჩაღით ჭ ვაჩუქო ჰარიჟის მუხეუმსა.

—კლერბს, არ შეიძლება სუმრობას თავი დაანებო ჭ ერთს მინუტს მოვილაპარაკოთ იმ საქმესედა, რომელ-სედაც დამოკიდებულია ჩემი სიცოცხლე?

—რასაკვრველია შეიძლება, დიდის სიამოვნებით.

—ხომ იცი, რომ მიუჭარს ეს ქალი? მიუჭარს სა-შინლაღ... ისე რომ ვგვიღებია.... მრთელს ქეჭყანას მი-რჩენია.

—მერე?

—მერე ჭ, წასვალ თუ არა აქედან?

—ღმერთო დიდებულო, სად წავიდე. კაცო? მრთელი ინდოეთი მოვიარე ჭ, ახლა სად ჯანაბაში წავიდე ერ-თი მითხარ ღუთის გულისათჳს. უთუოდ გინდა ახლა სხუა ახალი ქალაქი დავაფუძნო სადმე?.. ხომ იცი ცუ-დად მომივა საქმე, თავათ ერთსელაც შარს მივეცით.

—კლერბს, სუმრობას სამზღვარი აქეს, შენი ჭირიმე ნუ სუმრობ, რიგდნით მელაპარაკე. სთქუა გაბრიელმა სვეწნით.

—მომეცე. ჯეჯი გაბრიელ! უნასუსა ედუარდმა მშვი-

დობიანის სმით; იქნება მართლა შენა გგონია მე შენი რაჟიფი ვიფო?... სცდები... მოიგონე, მე შენ გითხარი, რომ არ მიუქარს ევა; ღ გითხარი ეს იმ დღესასწაულს დღესა, როდესაც სიცრუე ვერ მოადგება კაცსა ენა-ზედ.... ამასთანავე მე მაშინ შენთან ძლივს ვიუავი მცნობი.... ახლაცა გეუბნები, რომ მე არ მიუქარს გევა.

— იქნება მართლა კლერბს? იქნება მაგას მართალს ანობ?

— სრულებით. გაძლეე მე შენ ზატოისან სიტყვას.

მანდედან გამოდის რომ სემი შენიშნავა ტეუილი გამოდვა.

— ეგ მართალია.

— რისთვის არ გიუქარს გევა?

გაბრიელმა ესა ჭკითსა როგორც განკვირვებით, ისე ცნობის-მოუქარეობით; მაგრამ ამ ორს განზრახვასთან კიდევ სხვა მიზეზი მოიპოვებოდა: გაბრიელი ჭზოვებდა, რომ ამ გვარი გულგრილი უოფაქცევა კლერბსისა იყო შეურაცხება, როგორც ამისათვის ისე გევასათვის, რომელიცა იმულებით უეურებს თავის რაჟიფს, იმას კიდევ აქეს ცოტათი მაინც ზატოისცემა.

— სედავთ ამას! ჭსოქუა ედუარდმა, რა გაიცინა მაღალის სმით. ახლა ამასეგ გაჯავრობა შენსა, რატომ არ გიუქარს გევა?

— დიად სწორეთ!.. რისთვის არ გიუქარს შენა, როდესაც რომ იმას შენ უევარსად...

— როგორ?... გევას მე უევარვარ?

ბსმა ჭ თან გაიკასკასა: ღუთის გულისათჳს მითხარი, საიდან მოიგონე ეგა?

—მე სამ ბრმა არა ვარ.

—არა სავარელი, როგორცა სჩანს, სწორეთ ბრმა ეოფილსარ.

—კლერბს, შენ მე მატეუებ!

—არა, გაბრიელ, არ გატეუებ... დამაკვირდი კარგათ ჭ ნახუ, რომ მე შენთან გულგაშლილი ვარ!.. რით დავიმტკიცო შენ?

—ამითი დამიმტკიცე რომ წადი აქედან, მომშორდი თავითგან.

—ძალიან კარგი, წავალ... როდის მიბმანებ?

—დღესვე.

—ოჰ, რა ძალე!., არ შეიძლება სვალადინ გადავდოთ?

—ეს რა უბედურებაა! ვერას გზით ვერ მივხვედრივარ, მართალს ანობ, თუ მატეუებ?

—გამიგონე გაბრიელ!.. ვუფსუებისაგან შიში ჭ გენერალნი პროკურორისაგან მოყენებული ტანჯვა ავითანე ჭ სწორე გითხრა, დიდი მოთმინება უნდა ჰქონდეს კაცსა, რომ აიტანოს ემაგ გვარი შენგან მოყენებული ტანჯვა! მგონია ამხედ მეტად აღარ შეიძლება დამტკიცება!.. მე შენ გაძლევე ნატოისან სიტყუას, რომ სვალ წავალ აქედანა.

—არ შეიძლება! დღესვე უნდა წახვიდე... თუ კიდენ გნახე იმასთან მკლავი მკლავს გაურილი... თუ კიდენ გნახე, იმის გვერდსედ მჯდომი სადილსედ... თუ რომ

გნახე შენა ზე ის, ღამით უუურებთ ერთსა ვარსკვლავსა...
ოჲ! მაშინ მაგას მე ვერ ავიტან! გავეციდები!.. კლერის,
გამამიფვანე დანთქობისაგან! წადი ჩქარა, წადი!

კლერისმა დაადგა კელი გაბრიელს მსარსვდ.

— წავალ, უნასუსა იმ კვარის სმით, რომ ამ სიტ-
უვისაგან გამოძეგველებდა იმისი გულის-სიწრფივლე.
მაგრამ, ჯერ კი მინდა ეს შევიტეო, თუ აგრე იყო,
ისევე უკან გამისტუმრებდი, რიღასათჳს მიწვევდი აქა...
უთუოდ იქნებოდა მისესი. იქნება საფრთხეს მიეცემოდი
რასამე?

გაბრიელმა შუბლზედ კელი მოიხვია, თითქოს წაღაც
უნდა მოეკონებინა.

— დიად, სწორეთ, — სთქჳა იმან... იმ დროს საბრთხესი
მეშინოდა... ასე მეკონა....

— მეც აგრე მეკონა... ზე იმისათჳს გამოვეშურე და-
მახებით. მერე რა გამოვიდა! მოველი, ვნახე რომ სა-
დილზედ განისვენებდი, გევას გვერდით, რომელსედაც
აღარც კი ჭფიქრობდი, შევერებოდი როდისმე თუ არა.
მე მივანებე ტრანკვებარის ქალაქში საქმეს თავი, სადაცა
რაც ინდოეთში მოვსულვარ ის საქმე დამიწვევია....

— ოჲ, ვიცი „მაღაზარის ისტორია?“

— ეჲ, ჩემო მეკობარო, ეგ ისტორია, ზღაპარია!..
ასლა მე შენ გაგიტყდები ჩემს საიდუმლოებას, თუმიცა
არა ვარ დაჩვეული საიდუმლოების გამსილებას... ტრან-
კვებარის ქალაქში იმისათჳს ვიყავი, რომ ჯვარი უნდა
დამეწერა.

გაბრიელ შეკრთა ფიცხეურობის მსკესნად, რომელსაცა ტუვია მოხვდა შიგ შუბლში.

— დიად, გაბრიელ, უთხრა კლერისმა, მე ჯვარს ვიწერ ანგლიის კონსულის ქაღსუდ, რომელიცა არის სიუჟარული ღ კეკლუცი ქალი ღ, რომელსედაც დანიშნული ვარ ლონდონის ქაღაქში, ინდოეთში ამისათვის დავსერიბე ასლა, რომ ველი სრულს ასაკსა ჩემის მშეტნიერის დანიშნულის ერმინიასი, ამან დამისნა გეგას სიუჟარულისაგან. ასლა, საკმაო არის ეს შენთვის თუ არა?... თუ კიდევ არა გჯერა, აი მრთელი დასტა ბარათები, ჩემის სიმამრისაგან მოწერილები ჩემთან; აი ჩემი დანიშნულის ერმინიას ფორტრეტი... ღ თუ გსურს ნამდვილი ნახო, წავიდეთ ტრანკებარში ღ იქ განვიხილავ; აქედან სულ ოც ღ ათი მილია, მშეტნიერი ქალქი არის! ჩეტნი ქორწილი იულისის ოც ღ შვიდში არის დანიშნული: მოდი შენც გელი მოაწერე ჯვარის წერის ზირობასუდ მოწმად.

— ოჰ, კლერის! უთხრა ამოხურით გაბრიელმა; ვხედავ ღ ვაფასებ შენ გულწრფელს მეგობრობასა! მანატრევი ჩემი უნებლიეთი შეცდომილება, ჩემი ტეჯლ-უბრალო ეჭვი... ეგ მეტის სიუჟარულისაგან მომივიდა, — იმ უგუნურის სიუჟარულისაგან, რომელმაცა დამაფიქრა შენს ნამდვილს მეგობრობასუდ. დიას! შენთვის დასვენება საჭირო არის.... დარჩი ხვალამდისინ.

— მადლობა დიქრთსა!... მაგრამ შენი ნებაა, როგორც გინდა თქვი ღ, კიდევ ვხედავ რომ ჩემს მეგობრო-

ბასედ სრულებით არა სარ დარწმუნებული.

—ახ, ღმერთო ჩემო! ახლა შენი კი აღარ მეშინი-
ან,—მე მეშინიან მშუქნიერის გევასი, რომელიცა კა-
რგათ იცი არის ახალგაზდა, გრძნობის მექონე, ჟინიანი,
ცოცხალი ღ თავისუფალი.

—შესმის: ესე იგი შენ გეშინიან, მეორედ არ გამო-
სცენ ზუტიფარის ისტორია.

—კლერბს, აღმადგინე მკედარი! მომეცი მე უკანას-
კნელი შენის მეგობრობის დამტკიცება! შემოსწერი
გევასა.

—როგორ?

—სომ იცი, როგორც უევარს თავისი თუთიუში
სლივა?

—ვიცი, რომ ძრიელ უევარს.

—მაშ თუ იცი, მე მოველამ იმ თუთიუშსა.

—საცოდავი თუთიუში!

—ღ როდესაც გაჯაფრებულმა გევამ იკითხოს, თუ
ვინ მოკლა, შენ უთხარი-მეთქო.

—მაგის მეტი სათხოვარი სომ აღარა გაქვსრა.

—ეს არის უკანასკნელი სათხოვარი.

—კარგია, კარგი. მე დავიბრალე, მაგრამ რომ სი-
ცრუით არა ვთქვა, წაბალ ახლავე ღ მე თვთან მოვ-
კლავ.

ამ სიტუეზიად კლერბსი გაბედვით წავიდა იქითკენ,
სადაცა იყო ეაფასით თუთიუში. გაბრიელმა სწრაფად
შეაყენა.

—მოიცა, უთხრა იმან: ეგ შენი გამბედაობაც საკმაო არის. დაესწენი საცოდავი თუთიუეში თავისთვს იეოს ღ იცოცხლოს.

—გამოტედი გაბრიელ, მგონია შენ თვთან იმ თუთიუეშედაც ეჭვი გაქქეს?

—რა ვქნა! ვეელაზედ ეჭვი მაქქეს, რაც კი რამ არის ქრწენასზედ; თითქმის ვგავილებზედაც, რომელთაცა ისა ჰკრეფს.

—მაშასადამე მადლობა მოახსენე ფოცსვერებს. ძალიან ცუდი დღე დაგადგებოდა თუ მუნუსეში არ მომკვდარი-ყო!... კარგათ მაშაგონდა ღ უნდა გითხრა, თუ რა მი-სესი არის, რომ ასეთი მეგობრობა მაქქეს შენთანა. თუ არ გითხარი, შენ დაუჯვრებლად გეწვევება. გახსოვს, ლეჩმის მდინარის კიდეზედ ხეზედ რომ ავდიოდით, რო-გორ ჰქვიროდი: „რაც უნდა დაგვეძარტოს, უნდა უშვე-ლოთ მუნუსეშისაო!“ რომელიც იღუპებოდა ღ სიკუდი-ლს ეძლეოდა, ის იყო ქმარი მშენებლის გვესნი!.. იმ დღითგან შევიქენი შენი სარწმუნო მეგობარი, წმინდის ღ საღმრთოს გრძნობით.

—ახლაც რომ ცოცხალი გოფილიყო, არც ახლა დავიშურებდი ჩემს სიცოცხლეს ღ სიკუდილისაგან ვე-ცდებოდი გამოქვსნა... შენც მგონია აგრე იქმოდო!

—არა ჩემო მძაჲ, უნდა გამოტყენით გითხრა რომ მე იმოდენა გული ვერ შეძრწება, დაუწყო ბრძოლა გა-აფთრებულ ფოცსვერებს, რა არის გამოვიხსნა ქმარი იმ ქალისა, რომელიცა მიუჭარბეს გაცეკებით. მსათა ვარ

დიდის ჰატევის-ცემით დავიხოქო ამ გვარის მაღალ-
კეთილშობილურის მოქმედებისათვის იმის წინ, ვინც ამ-
ასა იქნ ზე მე კი არას გზით არ შემოდის მთავარ
იქს. გათვდა ზე გადაწვევით, რომ შენა ხარ ღირსი
გვეს ქმრობისა. მხოლოდ ეს არის, ცოტას ხანს მო-
თმინება უნდა იქნა... ახლა წავიდეთ გვეს სტუმ-
რების მისაღებად ოთახში, თორემ ვინ იცის ახლა ჩუ-
ნსად რას იფიქრებენ.... ამას გარდა, ნება მომეცე გე-
თხით, შემოდის თუ არა ვითამაშო გვეს შესმატი?
—არა.

—ოხ, რა მშრალი სიტუაციაა გე „არა“... გამიგონე
გაბრიელ, შენა გვინდა რომ მე გვეს უეჭვარა?.. მაშ
იცოდე, რომ არათუ უეჭვარა, ვეუღვარა, აი რა მიზე-
ზით: ამდენს ამის თავიანთი მცემლებში, ერთი მხოლოდ
მე ვერ დამაბა თავის მონების ჯაჭვით! ეს ჩემი გულ-
გრილი ქცევა, გვეს შეურაცხებად მიიღო, მაშასადამე
შემიძულება კიდევ, დღეს ამან გამოიხატა, რომ ვი-
თმაც მე რომ დავბრუნდი აქა, ეს ნიშანი იქონ
შენანებისა; მაგრამ ჩემმა სიტუაციამა ამ ეჭვითან გამო-
იყვანეს. ბოლოს აი დღეს, რომ დავსერილობდი ამას-
თან, ზე რომ გამოუცხადე ჩემი დანიშნა ერმინიანად
(ქალის საველია) არ არის რომ შევიძინე იმისგან ჰატე-
ვის-ცემა. ახლა სწორეთ დარწმუნდა ზე მითხრა: „ეჰ,
ედუარდ, თუ სხვა არ გეგარებოდა, უეჭველია მე შემი-
ვარებდიო.“ —არა თუ შეგივარებდი, კეთილგანებოდი მე-
თქი, უმანსე ზე ამ დროს მსიარულად მიიბრინა ტა-
ლაიანერისთან.

ამ სიტუვასეღ გაბრიელ სრულებით მოცოცხლდა. კიდევ რა ილაზარაკეს ცოტას სანს, ორნივენი ერთად გამოვიდნენ ბაღითგან ჭ სეივანის გზით გასწიეს სას-
ლისაკენ. აქ შესვდათ ამათ ერთი გეჰას თაჰვანის მცე-
მელთაგანი, ისპანიელი, რომელს ერქვა ოთხი საკელი.
იმან მწუსარებით უთხრა ამათ.

— იცით ბატონებო ახალი ანბავი?

— არა, არ ვიცით ახალი არაფერი, მიუგო კლერბსმა.

— ორი ადვოკატი, ჩუწნი მშუწნიერის გეჰასი, ეს
არის ახლა მოვიდნენ მადრასის ქალაქითგან ჭ მოიტა-
ნეს თან კოლონიალის რჩევის განახენი, რომლითაც
მრთელი მუნუსემის ქონება მიუციათ იმის მმისათჳს,
ხოლო გეჰას არაფერი არა მისცემიარა, არც თუ მში-
თევი, რომელიცა მიჭეოლია თანა!

— ახ, ღმერთო ჩემო, რა ბედნიერებაა! დაიუვირა
გაბრიელმა, სისხარულით აღტაცებულმა.

— ეს გაკეთებული არის ზოლიტიკურად, სთქუა ის-
პანიელმა, რა არ მიაქცია ეურადღება ახალგაზდა ფრა-
ნცუსის აღტაცებასა. არა სურსთ მისცენ ევროპიულად
გაზრდილს ქალს დიდძალი ქონება მრთელს ინდოეთ-
ში!.. რა უსამართლობაა! არც თუ რომ მშითევი დაუ-
ბრუნონ!.. ანობენ; ზირობის წერილი არა ჭქონიათო.

— ძალიან გონიერულად გადაუჭრიათ, სთქუა კლე-
რბსმა; მე ვაქებ კოლონიალის რჩევის გადაწყვეტილე-
ბასა.

— ისპანიელმა თვალი დააკვირვა ჯერ ედუარდსა ჭ

შემდგომს გაიქცა, რომ ეს ანბავი ეთქვა ახლა სსვისათვის, რომელნიცა ივენენ ამ გვაროვე უბედურები, გეგას სიუვარულისა გამო.

—ახლა, სთქუა გაბრიელმა; მადლობა ღმერთსა, დავიმშვიდე გული; ახლა შემძლიან გაუტყდე გეგას ღ უთხრა რომ მიუვარს; ახლა აღარ შეძინიან, ამისათვის რომ ღარიბი აღარ ვეგონები; ის ღარიბი, რომელნიცა შემთხვევას დაეძებენ წააწევენ მდიდარს საცოლოსა. დღესვე გაუტყდები, შენ რასა ფიქრობ კლერბს?

მე იმასა ვფიქრობ, რომ ახლა კი შეიძლება. მაგრამ ეცადე, ცალკე რომ ჩაიგდო მაშინ გაუტყდე.—ნუ დაჰყარგავ შემთხვევასა.

ზოდესაც შევიდნენ სასტუმროს ოთახში, ამ ორთა მეგობართა ნახეს ორივე ადვოკატები, რომელნიცა ემასლათებოდნენ ტალახერის ღ გეგას, რომელიცა განისვენებდა გადაწოლილი დიდს კრესლაში უსრუნველად, სრულებით უფიქრელად, ღ რომელმაცა რა მოისმინა განახენი, უთხრა ამ ადვოკატებს:

—თქუწნი ჭირიმეთ ბატონებო, რომ წაბჰანდეთ აქედან, მოახსენეთ თქუწნს კოლონიალის რჩევას, რომ ვინცა ვინ იქ მოსამართლები სხედან, სულ ერთობ უგუნური ღ სულელები არიან,—გთხოვთ, თავი დამანებოთ.

მერე რომ დაინახა ედუარდი ღ გაბრიელი, იმან დაუმატა სასიამოვნო ღმილით.

—მოძილოცეთ ემაწვილებო: მე ჩამომართვეს ათი

მილლიონი... ხომ არ ინებებთ უფალო ვდუარდ მეთა-
მაშნეთ ამ ფულზედ შესმატსა?

—მე ბატონო, ისეთი ბატონი არ გასლავართ, რომ
მაგოდენა ფულზედ გეთამაშნეთ, მიუგო კლერბსმა: თქვენ
კიდევ გრჩებათ სილამაზე და ალერსიანი ქცევა; ამ სი-
მდიდრესთან თამაშობა ვის შეუძლიან.... და თუ, გამაბე-
დვინებთ, აი, ეს.... ამ ჩემს გულითადს მეგობარს გაბ-
რიელს წარმოგიდგენთ!... დიდი კელოვანი გასლავსო!..
ჩამდენჯერ უთამაშნია ჰარიჟში, თამაშობაში გამოჩენილ
დემანელთან და სხუვანთან.

—აი! უთხრა გევამ გაბრიელს; თქვენ გითამაშნიათ
დემანელთან! რას გაძლევდათ ის ჰირველად?

—მრცხვენიან მოგასხენოთ ბატონო.

—ჩემს ბიძას როდესაც იმასთან უთამაშნია, ორჯერ
მოუგია იმასთან; აბა მოიტათ დასწით უფალო გაბრი-
ელ შესმატის ქუჭბი!... რა ნაირათა სხავთ.... თითქოს
გონება დაფანტული გაქუსთო! თეთრის ალაგას, შავებსა
სხავთ!.. ჩამოდით! რა ნაირათ ჩამოდისხართ!

—ცარიელი თამაშობით რა იქნება, უთხრა კლერბსმა,
ითამაშეთ რაზედმე.

—თქვენ მართალს ანობთ, მიუგო გევამ. რაზედა
ვთამაშობთ?

—ვინც წაგოს, თავის ჰატოსნებაზედ მივაგდოთ,
რასაც გადაიხდის.

—არა, არა,—ეგ მკირფასი რამ არის, სხუა რამე-
ზედ, უთხრა გევამ.

—თუ ნებას მიბოძებთ, სთქუა კლერბსმა; მე მოგასსენებთ: თუ გაბრიელმა წააგო, მაგან მოგართოთ თავისი შეთხზული ფრანცუზულს ენაზედ სიმღერა, ნოტებზედ შეწეობილი თქუენის ფორტოპიანისათჳს ღ თუ თქუენ წააგეთ, თქუენი თუთიუეში უბოძეთ, რომელიცა ამას ძრეელ მოსწონს.

—ძალიან კარგი! მე თანახმა ვარ.

—მაშ წავიდე, რაღა, მოუმზადო სლიგას ეაფასა!

—ახ, უფალო ედუარდ, თქუენი ჭირიმეთ ნუ ჩქარობთ! წაშმოსთქუა გეგამ: კიდევ მოასწრობთ... შახი კაროლს!

—როგორ! მეოთხე ჩამოსვლასზედ! დაიძახა ედუარდმა.

—შახი ღ დედა! სთქუა გეგამ.

—წააგე?...

—დაახ, სწორეთ! მე წავაგე! დაუმატა გაბრიელმა.

—ხომ არ ინებებთ კელასლად?

—განა თქუენ არა ხედავთ, ბატონო, რომ მე სრულებით არ ვიცი თამაშობა? სიცხილით უთხრა გაბრიელმა.

—მაშ თუ აგრე არის, წამოიძახა ედუარდმა, ინებეთ გაუსწორდით. აჰა კარანდაში ღ ესეც ქაღალდი.

გაბრიელმა სწრაფად ღ კარგათაც დაწერა აღთქმული სიმღერა, რომელშიაც ოსტატურად წარმოუთქუა გეგას თავისი სიუჟარული.

—ძალიან კარგია, ძრეელ სასიამოვნო! ანობდა გეგა: ძრეელ სასიამოვნო! ნება მიბოძეთ წავიკითხო კელემორედ.

— დიას, სოქუა კლერბსმა, ეც ცუდი არ იქნებოდა ისლანდიაში, რომ დაეწერა ვისმეს ცენურალ გუბერნატორისათვის, შახმატის წანაგებში, მაგრამ ინდოეთში უფრო გრძნობიანი უნდა იყოს.

— ხმა გაკმიდე შე გიჟო! ჩემათ უთხრა გეჰამ კლერბსა ზესროლა ბაღითგან ამოტანილი ვეაჟილის ერთი შტო, რომელიც წინ ედგა, თქუტუნ მალიან შურიანი სართ. ლექსი ძრეულ კარგი არის ზ მკონია უფალს კლერბს ამ გვარი არა დაუწერია რა თავის დანიშნულის ერძინასათვის.

— მომითმინეთ, ბატონო, ჯერ იმის სრულს წლოვანებას ველოდები.

— უფალო გაბრიელ, კიდევას მსურდა მაგავე ზირობით მეთამაშნა თქუტუნთან, მაგრამ ჩემი მოახლე კარებიტგან კელს მიქნევს, უთუოდ კიდევას აქეს რამე საიდუმლო სათქმელი, იქნება იმას მეუბნებოდეს, რომ ჩემსათ მიღლიონს უკანვე მიბრუნებდნენ?.. მერწმუნეთ ემაწვილებო, იმ ათ მიღლიონს გაეცვლიდი, თქუტუნთან ეოფნაში.

გეჰამ რა ადგა, ნაზად გაუწოდა გაბრიელს თავისი თეთრი მშუტნიერი კელი. ის ისე შეიშალა მეტის სიხარულისაგან, დაავიწყდა, რომ იმასა ჭკონდა ტუხები, ზ ნაცვლად ტუხებისა, აკოცა შუბლით.

— ხომ არა გაქუტო ჩემთვის სხუა კელი? დიმილით უთხრა კლერბსმა.

— გეჰამ ჭკითხეთ, თქუტუნს დანიშნულს ერძინას! მი-

უკო გევამ ზე როგორც ფრინველი, ფრიალით გავიდა
ოთახითგან.

იმ დღეს სადილათ გევა აღარ გამოსულა ზე ამისა-
თჳს გაბრიელ ზე კლერისი აღრე წავიდნენ თავიანთ სა-
წოლს ოთახში. ღანაზაკში ველარ შენიშნეს, რომ შე-
იქნა შუაღამე. ცა მოიცუბა შავმა ღრუბელმა, ზე სამსრე-
თითგან შემოისმა ქუხილის სმა, ელვა შიგა ზე შიგ
ანათებდა ტბასა. ეს ორნი მეგობარნი გადამეუდნენ ბა-
ლკონის მოაჯირსა, ზე დატკებოდნენ ბუნების სანასა-
ობით.

უცებ, გაბრიელმა საბრთხილით წაუჩურჩულა კლე-
რისა ზე დანახვა ტბა. აქ დაინახეს რომ, ბნელს ტბის
ნაპირზედ, ელვის სინათლეზედ, სჩანდა კაცის სახე. ევ-
როპიის ერთს ერთს ქუჭუნანში, სადაცა ხალხი ბევრი
სცხოვრებს, იქ ამ კვარი მოლანდება საშიში არ იყო;
მაგრამ, კაცის მოლანდება შუაღამისას, უდაბურს ტინე-
ველის კიდეზედ, მოასწავებდა რაღასაც მოულოდნელს
შემთხვევასა; რაღასაც საშინელს ანბავსა, ამისათჳს უფ-
რო, რომ ამ დროში, უფრო შეიძლება შესვდეს კაცი,
რომელსამე მტაცებელს ჰირუტყვსა.

კლერისი შევიდა სიბრთხილით ოთახში, აიღო კე-
ლში თავისი წვეილი დამბახა, გააქრო სამთელი ზე ის-
ევე გამოვიდა ბალკონზედ.

ყოველი ელვანზედ, კაცის სახე სჩანდა რომ იდგა
იმავე ალაგს ზე ისევე ისე უძრავათა. კლერისმა წაუჩუ-
რჩულა გაბრიელს:

—თუ არ მტერი, თავის დღეში მეგობარი, ამ ავ-
ღრიან ღამეში არ ივლის მცნობის სახლის გარშემო,
მერე ისიც მაშინ, როდესაც რომ დაწმუწებულია, ჩაუ-
არდება ფოცხვერს ბრჭყალებში.

—მართალია! მაუგო ჩურჩულითვე გაბრეილმა.

—მაშასადამე, ეკ ვიღაც არის, მეგობარი არ არის...
აქედან ტბამდინ, ორმოც ზე ათი ბიჯი არის...ჯა? როგო-
რა ფიქრობ?

—მეტი არ იქნება.

—მაშ, მე გავსომავე ტყუილია.

—მოითმინე კლერბს.... მე შემომესმა ფოთლების
შრიალი...დახს! ეს შინაური ძაღლი სურა არის!..ხედავ,
ეს გონიერი ძაღლი, როგორი გაქანა იმ კაცის მო-
ლანდებისაკენ?

მაგრამ კლერბსმა, რამწავს გაიფლავა, მაშინვე ჩახმახი
ფეხზედ შეაყენა. დამბახითგან ტყვიამ ივრიალა ზე იმ
არე მარემ ხმა გამოსცა. შემდგომს ისევე ის სიწინარე
ჩამოვარდა ბუნებაში.

—აქ რაღაც საშინელი საიდუმლოება უნდა იყოს,
სთქუა გაბრეილმა: სურამ არ დაიეფა!

—ის მოლანდება, მოკლა ჩემა დამბახის ტყვიამ!
წავიდეთ ზე გავსინჯოთ ახლოს. ჯერ არ მინახავს ინ-
დოეთური მოლანდება.

—საკვრეელია რომ ძაღლმა არც დაიეფა ზე არც
უკანა ბრუნდება!... სურა! სურა!

—მოითმინე, მე დაუძახებ იმასა, მაშინ მოვა ის

ძაღლი... სურა! სურა! დასწევლა ღმერთმა! სურა! სურა!.. მეტი გზა არ არის, უნდა თვთან ჩუტნ მივიდეთ... მაგრამ მოიცა ჯერ დამბახები გავტენო... შენც შენი დამბახები წამოიდე... რა მადლობელი ვარ რომ ტრანკე-ბართვან მომიყვანე... მე ძალიან მიეჭარს, ამისთანა საიდუმლო მოლანდების შეტეობა!.. წავიდეთ.

—ას კლერბს, კლერბს! ჩუტნ მგონია უგუნურება ჩავიდინეთ... შენმა დამბახის ხმას სახლში ეგელანი და-აღვიძა!

—არა უშავსო რა, კიდევ დაიძინებენ.

მართლად ზ, ფანჯრებში სამთლების სინათლე გამ-ოჩნდა ზ მოისმა ადამიანის სმაურობაცა.

—ღუთის გულისათვს, სოქუა გაბრიელმა; არ შეე-შინდეს ცეცასა! თორემ, ვაი თუ წავიდეს მადრასში ზ დავიღუპო.

—შენ ნუ შესწუსდები: მე მოვიგონებ რასმეს ზ ევე-ლას დავამშვიდებ.

—სუს... ჩუტნ კარებს გვირახუნებენ.

—არახუნებენ ზ, გააღე.

შემოვიდა ტალაიჯერი. იმისი სახე, გაუვითლებული-ყო ზ ხმაც ისე უკანკალოდა, რომ ემაწვილი კაცები ვერ მიხვდნენ, თუ რა უნდოდა იმასა, ბოლოს მიხვდნენ, რომ ცეცა ემხროდა ამათა, რომელთაცა მაშინვე აღას-რულებს ეს თხოვნა.

—რას შერებით ემაწვილებო, უთხრა ცეცამ ნახევარ-დიდილით ზ ნახევარ წერომის ხმითა: თქუტნ შუაღამე,

შუადღე გგონიათ! მითხარით, რა ანბავია? გავიცინოთ, თუ შევწუხდეთ?

— არა ბატონო, არც უნდა გავიცინოთ & არც შევწუხდეთ, უპასუსა კლერბსმა, მე მოგვალა ფოცხვერი ტბის ნაპირზედ.

გვეამ შიშით თავი გაიქნია.

— ფოცხვერი! სთხუა იმანა. კიდევ არ დაივიწყეს იმ წვეულებმა ჩუქნი სახლის გზა!.. ახლა თითქოს მისვდნენო, რომ ჩემი საწყალი მუნუსემი აღარა მუავს.

ამ სიტუაზედ გვეას მშუქნიერის შავის თვალებითგან გადმოსცვივდა ცრემლი, რომელმაცა ცეცხლის ნაპერწკალივით გაუელვა გულში გაბრიელსა.

— ღმერთო ჩემო! განაგრძო გვეამ; რისთვის არ უტევებ ამ ჯოჯოხეთს სახლსა!.. აქ რამდენი უბედურების მოსაგონებელი საგანი მაქვს & ვხედავ თვალწინ. — უფალო ედუარდ, როდესაც თოფი გაისროლე, არ დაიეფა ჩუქნმა ძაღლმა სურამ?

— არა ბატონო, არ დაუეფუნია.

— საკვირველია!.. ეგ იმისთანა ძაღლი არის, რომ ფოცხვერი ერთს ვერსზედ იეოს, შეიტეობს!

— იქნება იმ ძაღლს ახლა სძინავს კიდევ სადმე, თუ გნებავთ ახლავ წავალ & მოვიყვან სურას?

— ახ, ედუარდ, მაგას ძრიელ დამაჯალებდით... მაგრამ ახლა მარტო როგორ წახვალთ, საშიშოა.... წაიყვანეთ თანა უფალი გაბრიელიც.

რამწავს გვეამ ესა თქუა, მაშინათვე ორნივე მოგო-

ბრები გაცვივდნენ ოთახსიდან იმათ სიფრთხილით გა-
ლეს ზ მოხურეს გარეთი კარები, შემდგომს კლერბსი
შედგა ზ სთქუა:

— მინამ ძაღლს მოჰყებნიდეთ, ჯერ წავიდეთ ვნახოთ,
თუ რას მოჰარტყით თოფი.

— მოითმინე ერთს მინუტს, კიდევ დრო ბევრი გვა-
ქვს... ახ, კლერბს! იმას ჰქვარებია ქმარი!

— მეც აგრე მგონია.... თავი დანებე მაგ ტუტუნუ-
რს ლაპარაკსა.. წავიდეთ ტბასთან.

სინჯავდნენ რა იმ ალაგს, სადაცა ესროლა დამბახა
ზ სადაცა მოელანდათ კაცი, იმათ შენიშნეს კაცის ფე-
ხის ნაგალი, ედუარდ ზ გაბრიელი მიჰქვენენ კვალსა,
სინჯეს ლერწმებში, მაგრამ ვერც კაცი იპოვნეს ზ ვე-
რცა ძაღლი. ერთის საათის შემდგომს დაბრუნდნენ გე-
ვასთან ზ კლერბსმა სიტყუა არევით უთხრა იმას:

— წარმოიდგინეთ ბატონო, მრთელი გარშემო ადგი-
ლები გადმოვაქოთეთ, უფირეთ ბევრი, მაგრამ თქვენნი
სურა ვერ ვიპოვნეთ.

გეგამ საშინლად დაიკივლა, თითქოს გველმა უკბინაო
ზ შიშისაგან თავსარ დაცემულმა აჩვენა იმათ სისხლი-
ანი ზერანგები, რომელნიცა ჰქონდათ მოსვრილი რო-
გორც გაბრიელს, ისე კლერბსსა.

— სისხლი! სისხლი! ოხ, ღმერთო, ვინ მოკალით?
ჰკითხავდა გეგა კანკალის სმითა.

გეგას უვირილსედ, ტალღიანად შემოვიდა. ის თი-
თქოს სასოწარკვეთილებაში არისო, ზ გაუვითლებული
უვიროდა:

—ვისი სისხლი არის გვა? სთქვით, ვისი სისხლი არის?

—ჩქტნ ვერც კი შევნიშნეთ..! მე ვესროლე ფოცხვერს, ვიფიქრე მოგვალე მეთქი, მაგრამ ახლა როგორც სჩანს დამიჭრია; ახლა რომ ვძებნიდით ლერწმებში იმის ლეშსა, უთუოდ იმის სისხლს მოსცხობია ჩქტნი ტანისამოსი.

გაბრიელმაც განიჟორა ამისი სიტუვები, რომლითაც დაამსუიდეხ როგორც გევა, ისე ტალაიზერი.

—ოჰ! სთქუა გევამ: ეს შეწვევებული ფოცხვერები, აქ მე მოსვენებას არ მომცემენ!

—ბატონო, ჩქტნ დავიცვამთ დღე ღ ღამ თქტნს მსუიღობიანობასა. უთხრა გაბრიელმა.

—თქტნ სომ ეოველთჳს აქ არ იქნებით, დიმილით უთხრა გევამ.

—ეგ თქტნსეღ არის დამოკიდებული, შენიშნა კლერბსმა.

—ახ, ეღუარდ!—სუღ როგორა სუძრობთ,.. მერე რა მოუვიდა საცოდავს სურას?.. ნუ თუ ის დაიკარგა?.. ჩემს ქმარს ძრიელ უეწარდა მერე!.. წვეული ფოცხვერები!..

—უნდა,—უთხრა კლერბსმა, გამოუთხოვოთ ღორღ კრონვალის, ერთი ზოდეი ჯარი, რომ გეები გავეართ აქედან ეს წვეული ფოცხვერები.

—იცით რა, ემაწვილებო, ადრინდელსავეთ მდიდარი რომ ეოფილევივა, ჩემის სიძდიდრის ნახევარს მიეცემდი იმას, ვინც ერთს ღამეს მომიკლავდა თორმეტს

— ჟოცსვერსა.... ამისათვის აღარც ღორდ კრონვალის შე-
ვაწუხებდი მოეცა ერთი ზოდგი, მე დიდება მსურდა, ეს
საქმე შეესრულებინა, მხოლოდ ერთს კაცს; ერთს კაცს;
ერთს კაცს მოეკლა ერთს ღამესი თორმეტი ჟოცსვე-
რი.... მე იმ თორმეტს ტყავს გავსდიდი, სალიხთ გავა-
კეთებინებდი, ჯ მე... დედაკაცი, გავთელამდი ჩემის დე-
დაკაცურის უფებით, იმ სასიხლართა ჩემ მტრებსა!.. ოჸ!
რა მსურდა, ეს ასე ვოფილიყო!

— მაშ თქვენ მისცემდით, მაგისათვის თქვენს ნასე-
რს სიმდიდრეს? ჭკითსა გაბრიელმა.

— უიუოდ, თუ ის სიმდიდრე შექნებოდა, რომელიცა
მქონდა ჯ აღარა მატქეს.

— თქვენ კიდევ გაქვსთ ის სიმდიდრე, რომელზე-
დაც მოგახსენათ ედუარდმა.

დიას! სოქუა გევაძ: ვერძნობ, რომ მე... მე, რომე-
ლსაცა არ მინდა შევივარო ვინმე, — მე... შევივარებდი,
რომელიცა ვაჟკაცურად აღასრულებდა ამ ჩემს სურვი-
ლსა. მე ჩემი ქინიანი სასიათი მატქეს. დიად! ვინც ამი-
სთანა ვაჟკაცი გამოვა, რომ ამ ჩემს სურვილს შემის-
რულებს, მე იმას შევირთავ ქმრათა, მაგრამ, — განაგრძო
იმან დიმილით; მე ვიცი, რომ ვთხოულობ შეუძლებელსა.

— მე მგონია, ბატონო, გაბედვით უთხრა გაბრიელმა;
რომ თქვენს შეწუხების ღამის შემდგომს, თქვენთვის
საჭირო არის მშვიდობიანი ცხოვრება. შემდგომში კი-
დევ მოვილანარაგებთ მაგ თქვენს სურვილსად.

— თქვენ სწორეთ ანობთ. მშვიდობით ემაწვილებო.
ჩვენ ვნახავთ ერთმანერთს საუსმევად.

VIII

— ღრია გაიღვიძო, უთხრა კლეოპსმა გაბრიელს: აი, თითქმის ერთი საათი იქნება, რაც ეველამ გაიღვიძა. მაგრამ, დღეს დილით რომ დაესვირნებდი, შემსვდა გზა-ზედ ბრამინი (მღვდელი ინდოელებისა) სიალა.

— რომელი ბრამინი? ჭკითხა გაბრიელმა ზე თან თჳაღებს იოშენეკდა.

— როგორ რომელს?... შენ მკონია კიდევა გბინავს, თუ მკითხავ, რომელს.... ჩუწნ რომ გზა აგვერივა ზე იმ ღამეს იმან შეგვიფანა თავის სახლში.

— ჭო! ვიცდი, აი იმ ურცხვსა, რომელმაცა შარი მოგვიღო ზე მთავრობასთან დაგებასლა?

სწორეთ. ის შემსვდა მაღრასის გზაზედ, მიდიოდა ცხენით, გადაველობე წინა. „რაო უთხარი მე; ხომ კიდევ დასაბესლებლათ არ მიღისარ მეტი?—იმან, როგორც ციებთანმა მიზასუსა: წამლისათჳს მიუდივარ, სახლში ავით მეოფი მეავსო, ეს თქმა იყო ზე განქარება იმისი,—თან შესეწებოდა, ეს ანბავი, არავის უთხრაო. რას ფიქრობ, შენ, ეს რასა ნიშნავს?

— ეგ იმასა ნიშნავს, რომ იმ ბრამინს სახლში ავით მეოფი უწევს.

— როგორაო? არა, თუ ერთი საეჭო არა არისრა, ბრამინის სახლში, რომელიცა მარტო სცხოვრებს ზე მეც მამრთსილებს არავის უთხრაო,—ავით მეოფს რა საქმე აქვს. არა, აქ ერთი რამ საქმე არის.

— მართალია გეც ედუარდ. უეჭველია რაღაც ანბავი უნდა იყოს.

— იცი მე რასა ვუიქრობ. თოფი რომ ვესროლე შუაღამისას კაცის მოლანდებას...

— ვითომც ის იყოს?

— სწორეთ!... იცი რა, ამითი არ გათავდება საქმე... მე ჩუმათ იმ ბრამინს დავედგენე უკან, შემეტეო, იმის სასლის წინ რა ანბავი იყო. ვერ შეგიძლიან წარმოიდგინო, რა ვნახე!... გევას სასლის ძაღლი სურა, იწვა ბრამინის კარების წინ მსესედ ზ არსეინად თებოდა... ეს საკვრველია!... რომ არ ეთქუათ რომ გიულაბი ზ მიწაური ცისეში დაჭერილები არიან, მაშინ ვიუიქრებდი, რომ ჩემი ტყვია იმათ მოსვედრიათ ზ ახლა ბრამინთანა რჩებიან მეთქი. როგორც გინდა იუიქრე, ზ აქ ერთი რაღაც საშინელი საიდუმლოება არის დაფარული.

— მეც შენთან სრულებით თანახმა ვარ, მაგრამ ჩუწნ ისევე ისე, არაფერი არა უნდა უთხრათ რა გევასა... ხომ არ გინახავს დღეს?

— ერთს მინუტს ვნახე... მე ვახვეწე იმას წიგნი ტრანკუბარიტგან მიღებული, ჩემის სიმაძრისაგან მიწერილი!... ეშმაკმა წაიღოს იმისი თავი. ეს ელჩები, მოსაბესრებელი ხალხნი არიან. მწერს რომ ჩქარა წავიდე ჯვარ დასაწერათ, თორემ ერმინიას სახელი წაუსდებო... თითქო აქ იმახედ უკეთესი საქმე არა მქონდეს!

— გამიგონე ედუარდ! საიდანაც იყოს ზ არა, თორმეტი ფიცხვერი უნდა ვიძოვნოთ.

— ჰო, ვიცი, გევახსნა ზღაღიშნათუხ?... ვიცი, ვიცი!... ეგ საქმე ადვილი არ გასლავთ!

— თითქმის შეუძლებელიც არის, მაგრამ უნდა ვიშოვნოთ!

— მაგის საშოვნელათ საჭირო არის თორმეტი ათასი ფრანკი, მერე გაქვს შენ ეგ ფული?

— რათ არის საჭირო? მე ვიდგა კი არ მინდა, უნდა თუთან მე მოგვლა ჰქონოდა გევახსნა.

— თორმეტი ფიცხვერი!.. ეშმაკმა წაიღოს იმითი თავი. აი საქორწილო საჩუქარი თუ არ დაგიშლია!.. მართალია, რაც ქვჭვანაა, ის ჩეჭვულებათ!.. ჰარიქში რომ ვეოფილუიებათ, ჰატარძალი მოითხოვდა, ან კანარეიკას, ან თუთიუშას, ან ჩიტსა რასამე... მაგრამ, ღუთის გულისათუხ, ამ საქმეს, რა შეეძლება აქვს, რომ არ ვიცი რა მოვაგვარო?

— მრთელი ჩემი ამგდო შენსგდ არის. შენ სომ ანგლიხანი ხარ: ღუთის გულისათუხ, მოიფიქრე, რა გქნა. მე მინდა ამ საქმისათუხ, ერთი რამ საფანჯის მკნაფსი, რომლითაც თავგეებს იჭერენ! ოჰ, ღმერთო ჩემო, რა მშუქწნიერი ქალია!... რომ მიბძნოს მოზოფება მრთელი სსჟა ჰ სსჟა ჰირუტეეებისა; წავაღ ჰ მოვართმევ... არა თუ თორმეტი ფიცხვერს!.. რა სახსენებელია!....

— ეგ აგრე არის, მაგრამ რომელსაც შენ ანობ რა სახსენებელიაო, მაგასგდ კი სცდები. ახ, ახლა ჩემი ბიძა ედმონდი აქა ეოფილიო!... ის ძალიან ოსტატი არის ამისთანაებში!

—სად არის ისა?

—მენსესტერში.

—თუ ბიძაშენი მენსესტერში არის, ჩემთვის რა სა-
რგებლობაა? ახლა სრული ჩემი იმედი შენზედ არის.

—გინდა მივწერ წიგნსა, რომ მოიგონოს რაღაც
გააკეთოს საფანჯი ფოცსვერების დასაჭერად?

—ოჰ, ღმერთო! სულ რასა სუძრობ?

—მოიცა! მოიცა!.. მე მგონია.. დიად სწორეთ!
მომეცემა აქა კარანდაში ღ ქაღალდი!.. ახ, ჩემი ბიძა რომ
უოფილიყო!.. მოიცა! შენ გეძნება თორმეტი ფოცსვერი
ღ მეცამეტეც აბრასავით... სწორეთ!.. მე ღირსეული
მშისწული ვარ ედმონდისა!... აი მოგონება, რომლისა-
თვსაც მივიღებ ქუჭნისაგან ჯილდოსა. უფრო გაბრი-
ელ, ეს სწორეთ ზირუტეების დასაჭერად კარგია, ეს არის
ეაფაზა; შიგ იჯდება კაცი, ამ ეაფაზას გარშემო ექნება
შუბები ღ ამ კაცს შეუძლიან შიგნიდან როგორცა სუ-
რს ისე მოიხმაროს ეს მკვეთელი შუბები. ფოცსვერები
მივლენ ღ უნდათ ეს კაცი როგორმე ამოითრიონ, მა-
გრამ ის შიგნიდან ადვილათ დასოცავს, თუნდა ოცსაცა.
იმას არა ევნება, რადგანც ეაფაზა იქნება მაგარის
რკინისა, რომლის გაკეთებაც შეუძლიან ერთს მჭედელს
მადრასში. იმას შეუძლიან ეს საფანჯი ექვს ღღეში გა-
აკეთოს, მაგრამ ჩუმათ კი უნდა წააღებინო ზაოსკით იქ,
სადაცა დიდი ჯოგი არის ფოცსვერებისა. მეც შენთან
ვიქნები ღ რასაკვრეელია დაგეხმარები, ამას გარდა, რომ
მოვიტეუოთ ეს ზირუტეები, ერთი ხარი დაგვლათ ღ

ეაფასასთან დაზავდოთ, იმის სუნსედ მრთელი ჯოგი მოს-
ქდება. მაგრამ თოფებიცაი უნდა ვიქონიოთ ამ ეაფასაში.

—შენ ედუარდ, იქნება კიდევცა სუმრობდე, უთხრა
გაბრიელმა ზე თან მხატვრობას უეუბრება. მაგრამ ჩემ
საუბედუროთ, შენ ვერ დაგისმარებ, ამისათვის რომ გვეას
უნდა შევფიცო, მარტო მე მამიკლასმს მეტი!

—მაინც შენ ერთი მოჰკლამ იმათა. მე მხოლოდ
საქმეს შესრულებასი მოგესმარები, თუ გევა მკითხავს,
ვეტევი, ამაღამ ფოცხვერების ბრძოლაშია მეტი, ნუ შენ-
წუსდებით, ეს იმისათვის უბრალო საქმე არის მეტი.

—მაშ, შევირთავ, კლერბს? რას იტევი, მართლაც
შევირთავ? რომელი ქალი დაუდგება წინ, ამ გვარად და-
მტკიცებულს სიუჟარულსა! ოჲ, განა შევირთავ გვეასა.
რა ნეტარებაა! მაგრამ, კლერბს, საუჟარელო ერთგულო
მეგობარო, ეს სულ კარგი, მაგრამ ამას ფული უნდა.

—დამშვიდდ. მე მაგ საქმესაც გავასწორებ, მივალ
მადრასში ზე მოვაგონებ ლორდ კრონვალისს, რომ ის
გვპირდებოდა შემწეობას, თუ გაჭირვება მოგვადგებოდა.
მივალ ვეტევი, რომ ლონდონითგან მივიღე მთავრობი-
საგან, მხატვრობა, ეს არის მიწის სახსნავი იარაღი, აქ
ძრიელ კარგათ აკეთებენ მეტი,—ამას გავაკეთებინებ,
შემდგომს გამოვთხოვ რამდენსამე თოფსა ნადირობისა-
თვის ზე საქმეც შესრულდება.

—ას, ედუარდ. შენ საკვრეელი კაცი ხარ. ძვირფასი
რამ!

—კარგი, კარგი! ქება მერე იეოს, ჯერ საქმე შევა-
სრულოთ.

— ჩემო სულო კლერბს, მაშ მალე წადი მადრასში.

— ახლავე. დღესვე, მაგრამ გეჰას არაფრისთანა არა უთხრა რა.

— სრულებით არაფერს!

— უნდა თავი ასე აჩვენო, რომ სწორეთ ზე ვაჟყავდი ხარ.

— ძალიან კარგი, მაგრამ მეშინიან, ვაი თუ ის შენი ნაქები მჭედელი იქ არ დაგხვდეს.

— ის ოცის წლის შემდგომია იქ იქნება, შენ ფიქრი ნუ გაქუხ.

ერთის საათის შემდგომს კლერბსი კიდევ მიდიოდა მადრასში. როდესაც გეჰამ იკითხა კლერბსი, გაბრიელმა უპასუხა, საქორწილოთ ემზადება ზე რაღაებისაც სასუი-დლათ წავიდაო.

— უფრო კარგი, სთქუა გეჰამ: გახსოვდეს უფალო გაბრიელ, ნუ იქნები ისე ქარიანი, როგორც ქარიანია, შენი მეგობარი.... კარგათ მომგონდა ზე, ის ჩემი ნათქუამი თორმეტი ფოცსეფერი ჯერ რომ არავის მოუტანია.

— ეე ამისათვის, რომ როგორც ეტეობა ინდოეთში ცოტანი ფოფილან მოტრფიალენი.... მე თუთან....

— კარგი ნულარ იტევი? კარგია!... რათ ანობთ აგრე დარწმუნებულის სმითა?... მე გიცნობ შენ ზე გიკრძალამ ჩაიღინო მაგისტანა უგუნურება. გიკრძალამ მაგისტანას სიგიჟეს, გესმის?

ამას რომ ეუბნებოდა, გეჰა უეურებდა გაბრიელს იმ დიმილით, რომელიცა უხატავს ქალს იმ სურვილს,

რომლითაც უნდა გაუმეგობრდეს, სოგჯერ სიუჟარულის მიხედვით, სოგჯერ ამისათვის რომ მარტობა მობესრებიან და დროს გასართობად. მაგრამ გაბრიელს მძუღობიანათ ეჭირა თავი.

მეორეს დღეს გაბრიელმა მიიღო კლეოპისისაგან ორი წიგნი; ერთი საიდუმლო, სოლო მეორე, რომლის ჩვენებაც შეიძლებოდა გეჰასი. საიდუმლო წიგნში ეწერა:

„ხვალ საღამოსედ ოთხ საათსედ, შენ მხოვებ მე, მრთელის იარაღით, დანიშნულს ალაგსა, ტბის ჩრდილოეთის მხრივ. როდესაც ხეებში, ავიშვირო მაღლა წითელი ბაიჩადი, იცოდე იქა ვარ და გელი. შენ მოდი ცხენით და მე შენის ცხენით წავალ გეჰასთან.“

მეორე წიგნში ეწერა:

„საუჟარელო მეგობარო“

„როგორც მივიღე ცნობა, ჩემი სასიძამრო ძრეულა ჯავრობს. ისა მწერს ივლისის თვე დადგაო, მართალიც არის, ივნისის თვე კიდევ გათავდა. ამასედ რაღა ზასუხი უნდა მივცე. ზასუხი ვერა მიეწერება.“

„ტინეგელის დედოფალს უთხარი, რომ მე იმის წინ დახოქილი ვარ.

„ნახვამდინ!

ედუარდ.“

გაბრიელმა ეს წიგნი გეჰას აჩვენა, რომელმაცა მოწვევით გაიღია.

—აი, კაცები როგორ სჯიან ცოლის შერთვაზედ! მაგრამ უფალი ედუარდი მე არ მამატეუებს, უთუოდ მადრასში აქუს ვისთანმე გულითადი კავშირი, დაისხოვეთ ჩემი სიტყვა, რომ ის ცოლს არ შეირთავს.

—მართლად ბ ბატონო, თქვენ მამაცონეთ. იქნება უფალმა ედუარდ კლერბსმა ცოლი არ შეირთოს. იმას იქნება მადრასში უეგარდეს ვინმე. მოდი ხვალ წავალ ბ შევაშინებ უცებ ჩემის მისვლით.

—მერე მალე დაბრუნდებით?

—ზეგა ბატონო, ისე რომ ერთს დღეს ველარა გნახავ. გეგამ მისცა კელი ბ გაუდიმა ისრეთის დიმილით, რომ გაბრიელს კინაღამ გული შეეწუსდა, სისარულისაგან, იმას ეგვენა, რომ ამ მშუტნიერს ქალს ის შეეწა-რდა.—

(დასრულება მერე იქნება.)

ლოჯიკოს დიდები.

გინდ მეძინოს მაინც სულში მიზიხარ,
თვალთ ავასელ ზედ წამწამსედ მიზიხარ.

უმასავითა მე ერთგული შენი ვარ,
გინდა მკლავდე არას გეტყვი შენი ვარ;
სადაც წასვალ, მეც მაშინვე იქა ვარ,
გინდ ვერ მნასო იცოდე რომ იქა ვარ.
რას გაწუხებ? მე ჩემთვის იქა ვარ,
ჩემთვის ჩუმათ ვანობი: რა ღამაში ხარ!

გინდ მეძინოს მაინც სულში მიზიხარ,
თვალთ ავასელ ზედ წამწამსედ მიზიხარ!

რტო აღვისა შენი წელი მგონია,
მაკ წელსედა ცის სარტყელა მგონია,
მე თვალეზი ცაში ელვა მგონია,
ვარდის სუნი შენი სუნთქვა მგონია.
როს მეღირსოს, ვსთქუა: გეთაყვა ჩემი ხარ!

გინდ მეძინოს.

ათი გზა მაქვს, ათივე შენგენ მოდის,
 ფიქრები მაქვს, წინ შენი სახე მოდის;
 მინდა რამ ვსთქუა, შენი სახელი მოდის,
 ჩემს გულში რა ანებია რა მოდის,
 ერთხელ მაინც მკითხე: აგრე რათა ხარ?

გინდ მეძინოს.

ჩემს დარდებსა ვინ ინაღვლის, ვინ არის?
 ვის რათ უნდა, ღოჭიანა ვინ არის?
 შეკადრია, თუ ცოცხალია, ვინ არის,
 ქუჭყანაში აბა რაა, ვინ არის?
 ვიცი ამას შენა არ მეტყვი, ნახი ხარ.

გინდ მეძინოს.

ორთაჭალის ბაღში მნახე ვინა ვარ!
 დარდიმანდის ღხინში მნახე ვინა ვარ!
 ჯამით ცოლუბაში მნახე ვინა ვარ!
 აბა მუშტის კრივში მნახე ვინა ვარ?
 მაშინ შეგეფარდე სთქუა ძვირფასი ხარ.

გინდ მეძინოს მაინც სულში მიზისარ,
 თვალით ავახელ ზედ წამწამზედ მიზისარ!

თ. გრიგოლ თრბელიანი.

კნენა მანანა ორბელიანის ფორტრეტსა.

სატრუოს ფორტრეტსა
ვჭვრეტ ვითა მზესა,
ჭმუნვარეს გულის განმანათლებლად.
მხატრობა ესე
შეენებით სავსე
მგსავსი თუ ოდენ ეოფილარს ძეგლად.
ოდესცა ვნახე
მის ტურფა სახე,
მეის განკვრევით ვიქმენ მოცული,
ღ ვით შეენიერს,
ზღანეტსა ციერს
ვსჭვრეტდი, შევიქმენ აღტაცებული!
იზიდავს გულსა,
მსხვერწლად გძღვნი სულსა.
ნუ თუ მადნიტი გქონან თუალებში.
ღ მისთჳს მარად
მეავ მონად მეარად
მადალ გონებით მჯობმა ქალებში.
უძანკო გული,
კეთილთ სრული
აღატრობის ეოველთ შენდა საქებლად,

გაქუს შესაფერი
 ეკ ნაზი ფერი,
 მოგნიჭებებს განსაშვენებლად.
 ხარ სრული გრძნობით,
 განსჯით ღ ცნობით,
 სამაკალითოდ წარმოდგენილი,
 ქცევა ქებული,
 გაქუს დიდებული,
 კშენის: ქალთ მეფად გეონ დადგენილი!

კნ. ეკატერინე ერისთავისა.

ლოცუა ტრფილისა.

I.

დმერთო გეაჯ, ფერნამკრთალი,
 გამიქრე სურვილის ალი,
 რადგან ამ ცეცხლს ვსედავ, წმიდად,
 წუად არს ჩემდა ნაწერწკალი!

შენ ლოცუას არ მისმენ ვგონებ,
 რომ ფიცხელს ჯაჭვს არ მიფონებ;
 სხუა არ მაქუს საშუალობა,
 მივეახლო მასვე მონებ!

სახე მისი სასოდ ჩემად
კრთოლავს, მაგზნობს, მიჩნს ედემად;
როს განვიცდი განმანათლებს,
დეღუაში გულს ვიკებ კემად.

მან არ იცის, მე თუ მისი
სახე, მიგის, ვით მაისი;
ვით ბუღბული ვარდს დავსარი;
ვით ზამთარი მზრავს მე ისი.

II

ა ლ ე რ ს ი.

მზეო მივი, მფინე სსივი,
დილით ძილით აღდგომილსა;
აგრე აგრე მომეფურქევი;
ვიმ მაგ ტურფა შენს დიმილსა!

თუალთ ალით ციალთ ისრად
ჰვენს მჭვრეტელთა სავალალოდ,
მისრად მის სრად, ჰსცემს რად, ის რად?
ბუღბულთ რაზმთა შესაბრალოდ.

დილის ცრემლი მონამული
ვარდსა, ნარდსა ღ იაზედ,
დეღავს, ეღავს, კრთოლავთ სრული,
ცისკარი ჰსჩანს მის წიადსედ!

აჭა, მწუჭლთა მათ ისართა
 გულს დაუდგამ კასაგანად;
 ცრემლთა მისთა მოსისხართა
 აღგზნებულს გონს მოსაგონად.

III

უ მ ა ნ კ ო ე ბ ა.

ვიხილე ვარდი მწუზალობდა, ცრემლითა გულ მქუ-
 სარობდა,
 ია თავ დასრილ მკრთალობდა, შრომანი ფერით მქრქა-
 ლობდა;
 სოსანი თრთვილით მზრალობდა, ღ სარო განიბმა-
 როდა,
 უმანკოება მათ შორის, მოუწყენელად სარობდა.

იგი მთუარობდა, ბადრობდა, ~~მ~~კრთოლუიდა, ნათლად
 დარობდა,
 ბროლის ველობდა, ~~მ~~სეობდა, მწუჭლობდა, მოელვარობდა;
 ანდამატობდა, მსხეობდა; მიმსვიდელობდა, სნეობდა,
 გალობდა, იადონობდა, კმატებილად მსმობარეობდა. —

ვით მარგალიტი სადაფით, აღმოკრთოლუითა საგებ-
 ლით,
 სმირინოზულად ღიმილით, განიშლებოდა დილდილით,
 დაცქრიალებდა სიცილით, დაკამკამებდა სირბილით,
 გვაქუნდეს სიცოცხლე ქადილით, ზეცის არსების ნაწი-
 ლით!

ზეცას აწს მისი სავანე; მისის ნათელს დავაგვანე,
 ღუთისა მადლსა დასდევს თანა, ქეჭენად კართოლვით
 მინაგვანე;
 მტრედობს, კრაობს, ანგელოზობს, ვით ერმა გქალად
 სნაკვანე,
 ერმა მწესარი მარადისი, ვერ ქსცვლის დროცა მამ-
 ხცოვანე,

წრფელსა გულსა ესტუმრების, გთჳსების შუქი წრფელი,
 ვარდ სამბასით ბოლ ღალს ფრქეცულს, მრავალ ფე-
 რად ჰკრთის ნათელი,
 ავნებენ მას ვერც მაცთურნი, ვერც სოფელი, ვერცა
 ბნელი;
 მსნედ ვალს უსაყუტლს ქეჭენას, წმიდად მქცევი, მა-
 ღლად მზმელი!
 თ. დავით მახაბელი.

ჩემი ბინა.

სადაც მთებია, იქ მეავს მოგვასი,
 სადაც ზღუა დელანვს, იქ მაქჳს სადგური;
 სადაც ბიბინებს ბალასი ხავსი,
 ხშირად ვარ იმის ერთგული მდგომერი.—

ფიალო კლდის წვერს, ვეოფილვარ სძირად,
 არწივთ ხმისათჳს უური მიწურია,
 ღ როს ჭქონიათ უბნობა ტბილად,
 ეს ღაწარბაჲი მე შემიტყვია.

ღამით ვჩვეულებარ ვარსკვლავთა მსურას,
 საშუალ ბურვილ ხშირისა ტვისა;
 ნას ბუღბუღების ტრფობითი მღერა,
 გულის საკლავადა ზედ დასჩენია.

იქ არის ჩემი მოუვასთა ბინა,
 სად ჯერ კაცთ ფეხი არ მოხვედრია,
 სად თრთის ბუნება თუთ იმის წინა,
 ვინც ამ ბუნების მრთლად გამჩენია.

რა არის კაცი, ან მათში ეოფა,
 ერთი მითხარით რის საქნელია,
 სადაც უუურებ ცილებს, გმობს,
 ოთხკუთხიუ ვეფლს, შენი მტერია!

ი. კერესელიძე.

7 დეკემბერს.

1870 წელსა.

ქ. ტფილისს.

ქართულის ჰეისის „მზის დაბნელების“ წარმოდგენა,
ქართულის თეატრის მოსიუკარულეთაგან ტფილისის
თეატრში, 28 დეკემბერს 1870 წელსა.—

ჩუჭნმა საზოგადოებამ მალე იცის, მოსწეინდება რაც
უნდა კაცის გამამხიარულებელი იუოს რამე საქმე; მა-
გრამ მალეც შეუარდება გული, თუ რომ ეს საქმე იმას
დროს აზრობინებს. ჩუჭნში რასაც რასმეს ახალს და-
ვიწუბთ, იმ ახალს დაწუბობილებას, დიდის გულს მო-
დგინებით მისცვივდებიან, მაგრამ სამწუხაროდ, მალე ბე-
ზრდებათ, რაც უნდა კარგი ღ კეთილი იუოს; რაც უნდა
სასარგებლო ღ უსარგებლო იუოს.—რა ჩუჭნი საზო-
გადოება: საზოგადოდ კაცის ბუნება ეს არის. ეველამ
კარგათ ვიცით, რომ ჰირველი განათლების მიზეზი არის,
ჰსწავლა,—რომლის საფუძველი არის სასწავლებელი;
მეორე კაცის გონების განათლებისათჳს, არის ჟურნალი,
ანუ გაზეთი, ხოლო მესამე თეატრი. ეს ორნი უკანას-
კნელნი დიდს საზრდოს აძლევენ კაცის გონებასა. რო-
მელს ქუჭყანამიაც ეს უკანასკნელი ორი საგანი განა-
თლებისა არ არსებობს, იქ ხალხის სიცოცხლე მკვდა-
რია. მაგრამ რომელი ქუჭყანა არის ახლა, რომ ეს

ორი საგანი არ მოიპოვებოდა; რომელი ქეზყანა არის ახლა ისეთი გონება დასშული, რომ სასწავლებელი არა ჰქონდეს დაწესებული და თუ სასწავლებელი აქვს დაწესებული, იქ ეს სასწავლებელი, უეჭველია ამ ორს საგანს დაჰბადავს, — ჟურნალს და თეატრს. — ჩვენ ქართულებს, მამაჩანათ დროს სადა ჰქონდათ ჟურნალები ან თეატრები. ეს ამისათვის რომ, არა ჰქონდათ სეირიანი სწავლა და სეირიანი სასწავლებლები. რიგიანი და საფუძვლიანი სასწავლებლები რომ ჰქონოდათ, ეს სასწავლებლები თუთანვე დაბადდნენ ამ ორს ხალხის დროს განმატარებელთა საგანთა. თუ კი ადრე ისეთის მშენებლის კალმით იწერებოდა თხზულებები, უფრო მეტი ნაწილი სადმართო ანბანები, განა კომიდიებს და დრამებს კი ვერ დასწერდნენ? უფრო მაშინდელს დროში, როდესაც რომ საქართველოში რაც რამ მოხდებოდა, სულ იყო ტრადიკური და დრამატიკური. უკეთესი დრო დრამებისათვის რომელი იქნებოდა!. დიად, დაწესდა თუ არა რიგიანი და საფუძვლიანი სასწავლებლები ჩვენს საქართველოში, ჩვენის დიდის რუსეთის კელმისის წყალობით, გამოეფინა თუ არა ჰსწავლა და ცნობათ მოეუარეობა ქართველებში, მაშინათვე სსუა განათლებასაც მიატანეს. — ჩვენ საბედნიეროთ იმ დროს შეგვხვდა განსვენებული ვარანცოვი, რომელმაც გაგვანდვინა და თითქმის ძალათი გამოგვიყვანა სამწერლო მეიდანზედ: გონების განვითარების მოსამატებლად დაგვიფუძნა თეატრი, ამას მოჰყვა ჟურნალი. თეატრს დიდი წარმატება ჰქონ-

და იმის დროს; იმის დრომ მოგვცა სსუათა შორის
ნიჭიერნი მწერალნი, ამ სათეატროს საქმეში დავე-
ლოვნებულები, ერთი ზურაბ ანტონოვი ზე მეორე თ.
გიორგი ერისთავი, რომელთა კომედიები დღესაც წარ-
მოსდებიან ზე არა ჰკარგავენ თავიანთ მნიშვნელობასა. —
მაგრამ ჩვენს სამწესართოდ, ძალე მობეზრდათ ქართვე-
ლებს, რა იყო მიზეზი? ჩვენს მიზეზსზედ აქ ვერას ვი-
ტყუით. მას აქეთ კარგა ხანი გავიდა, რომ ქართული
წარმოდგენა ისეთის ღირსებისა ვეღარა ეოფილა, რა
ღირსებითაც წარმოდგებოდა ხოლმე მაშინ. ახლა დი-
დად ესიამოვნა ეოველს ქართულს, როდესაც ამ დეკემ-
ბრის 28, წარმოადგინეს თეატრში, ანტონოვისგან დაწე-
რილი ჩინებული კომედია „მზის დაბნელება.“ ამ ზე-
სის წარმომადგენელნი იუვნენ კარგად დაველოვნებულნი
ზე კარგათაც მცოდნე ზიესების ღირსებისა, მამასადამე
წარმოდგენითაც კარგათ წარმოადგენდნენ; — თეატრი იყო
საყსე, ასე რომ წარმოდგენის დროს, აღარც ლოჟა ზე
აღარც კრესლა, აღარ იმოვებოდა, რაც უნდა დიდი ფასი
მიეცათ. ამას გარდა, — როდესაც წარმოდგენის დრო
მოვიდა, მოუთმენლობით შექნეს მაეურებელთა ტაშის
კვრა ზე დიდი ხმაურობა, ისე სულის-სისწრაფით უნ-
დოდათ ენახათ ის მოქმედნი ზირნი, რომელთაც მარ-
თლად ზე ჩინებულად წარმოადგინეს. — გაბედვით შევე-
ძლიანთ ვთქუათ, რომ თეატრის დაფუძნებითგან მოკი-
დებული, დღევანდლამდინ, ასე ჩინებულად ზიესა არ წარ-
მოდგენილა ქართულს ენაზედ. აქა ბმანდებოდა ჩვენნი

საუჭარელი დიდი მთავარი, კავკასიის მოადგილე, რომელმაც დიდათ ისიამოვნა ჩუჭნის ჩუჭულების ნახვით და ასე კარგათ წარმოდგენით. აი ვინ იყვნენ მოქმედნი ზირნი: გეურქა კარაზეტოვი, ძველი ვაჭარი,—უფ. კ. კოლუბანსკი; ცოლი ამისი რეუსიძე,—კნეინა ნინა ორბელიანისა; ქალი ამათი მარეს,—მეუღლე გენერალის ოკლობჟიოსი; დედა გეურქასი ნენე,—მეუღლე ამა-შუკელისა; ბიჭი გეურქასი სიმონიკა,—კნიაზი გ. აბაშიძე; მდგმური გეურქასი ჰორუჩიკი გრიგოლ ჩეშმაკოვი,—უფ. ნიკ. ენაკოლოფოვი; ნათლია გრიგოლისა მიკირტუმ მინასოვი,—კნიაზი გრ. ბეგთაბეგოვი; თავადი ინდო შარმანაძე,—უფ. გ. ენაკოლოფოვი; აზნაური ზაალ ჰინტრიშიძე,—კნიაზი გ. ორბელიანი; გლეხი ბერუა ლაზინაშვილი,—უფ. ტ. კვალიევი; რუსის ჩინოვნიკი,—კნიაზი ლ. ბეგთაბეგოვი; რუსის მუჟიკი გრიშა,—უფ. კ. გაბაევი; ცოლი ამისი ავდოთია,—მეუღლე ტრიშატნისა; გლეხი,—კნიაზი გ. ორბელიანი; ცოლი ამისი,—კნეინა ბ. ბარათოვისა; ტფილისის შარლატანები: ივანე,—კნიაზი დ. მაჟაევი; ვანო,—კნიაზი გ. ციციანოვი; დარჩო,—უფ. იაკობ იმნაძე და ვანო,—კნიაზი ლ. მელიქოვი; ფრანცუზი კნიაზი ვ. თარხანოვი; ნემეცი,—კნიაზი ნ. ხერხეულიძე და სხ.—

იმოდენა ხალხი, რომლით გაჭედული იყო რაიოკითგან მოკიდებული, ქვემოთ ზოლამდინ, შესცქერიდა, თუ როდის აისდებოდა ფარდა. როდესაც ჰირველი ზარის რეკა შემოგვესმა, სული განაბა იმოდენმა მაჟურებელმა.

აი, დარეკეს მეორედ, ასწიეს ფარდა ზე დაგინახეთ, სუ-
ფთად მოკასმული ოთახი, რომლის მარცხნივ მხარესედ
იდგა ტასტი მუთაქებით, ზედ იჯდა ნენე (ამაშუკელისა)
ღ ართავდა ტარსა, ეს ძველი მოხუცებული დედაკაცი;
ამის წინ დადიოდა მარეს (ოკლობეიოსი) ზ ანობდა
ლექს „გამიფრინდა სიცოცხლისა ფრინველი“—ამ ლექს
ისეთის მწუხარეს ხმით ანობდა, რომ ნამდვილად წარ-
მოუდგებოდა კაცს თვალ-წინ, თითქოს, მართლად სა-
უქარელი გაფრენიაო; მისრა-მოხრაც ისეთი ჰქონდა,
როგორც შეშენის ემაწვილს, გასათხოვარსა ქალსა,
ტრფიალებისგან შეზფრობილსა; ამ გასათხოვარი ქალის
ეოფაქცევა, არ მოსწონს ამის ბებიას ნენეს, რომელსაცა
ესმის ამისი ლექსები ზ დიდათა ჯავრობს როგორც ამ
ახალ დროსედ,—ისე თავის შვილის-შვილის ქცევასედ.
უკეთესის მოთხოვნილება აღარ შეიძლება, როგორც
ითამაშა ნენეს როლი, ამაშუკელისამ. მართლად ზ, იმის
მოქმედებამ გაგვაკვირვა; თითქოს სცენასედ დაბადებულა
ზ სცენასედვე აღზრდილაო; იმისი ბებრული ქცევა,
იმისი ლაპარაკი, იმისი მოხუცებულობისაგან ძალ გა-
მოღეული სიარული; სწორეთ ზ წარმოგვიდგენდა, ნამ-
დვილს სომხის ბებერს, რომელსაცა ეოველი ახალი
აკვირვებს, აჯავრებს, აცეცხლებს იქამდისინ, რომ მარესს
აგდებს ოთახითგან ზ არ არის რომ ცუდ სიტუქასაც
ჰკადრებს „შენ ღირფოვო.“ ამ დროს შემოუხტა, თა-
ვისი რძალი რეფსიმე (კნენა ნინო ორბელიანისა) ამან
კიდევ გადაამატა თავის წარმოდგენით, ამაშუკელისას;

იმისი გაკანასკნული და განწმკნული ოთახში შემოვარდნა, იმისი ჯავრობა, თუ როგორ გაბედა და ამისი ქალი მარეს ცუდად მოისყენია და ოთახითგან გამოაგდო. სიცილით მოკვდებოდა კაცი ისეთის გულმოსულობით იყო. ვერ იფიქრებდით, თუ ეს ანბავი არის სცენაზე და არა ნამდვილათ სომხის სახლშიო. — ამის შემდგომს გამოდიან სცენაზედ ორნი სომეხნი: გეურქა და მიკირტუმა, — ეს ორნი პირნი საკვრეველად იყვნენ ერთმანერთთან შეწყობილნი; — გეურქა, როგორც ბუნწი სომეხი, ჩინოვნიკების მტერი, ვაჭრების მოსიუჟარულე და ამაოდ მორწმუნე, — მიკირტუმა, ჩინოვნიკების პატივის მცემელი, ცოტა გონება გასწილი და ტუტუცობის არა დამჯერო, იერებისან ერთად; სახლის პატრონი გეურქა სულ იმას ღაპარაკობს, რომ მზე ბნელდებაო, ვეშაპები უნდა ჩამოვიდნენ და ქუჩეანასა ნთქამენ; მიკირტუმა მასხარათ იგდებს, ის სხუთ საგანზედ ელაპარაკება, იმისი დარდი სხუთ არის, ასე რომ ის ცდილობს ეგება გეურქამ თავისი ქალი მარეს, იმის ნათლულს აფიცარს გრიგოლ ჩემშაკოვს მისცეს და თავის ქონებაც მზითვად გაატანოს. — გეურქა ამასე დიდება ჯავრობს. გაურქას როლსა თამაშობდა უფ. კ. კოლუმბანსკი, ადრევე ნაქები სომხის როლში, რომელსაცა ეს როლი ბევრჯელ წარმოუდგენია და ეოველთჳს კარგათაც უთამაშნია, მაგრამ ახლა, ამ წარმოდგენაში, ეველას წარმოდგენილზედ გადაჭარბა; იმისი სომხური ქცევა, იმისი ღაპარაკი სომხურს კილოზედ, მართლად და ვერ გამოგარჩევინებთ

ნამდვილის სომხითგან. ერთი იმისი გამოსვლა ზ ხალხის ტაძის ცემა; ერთი იმისი გამოსვლა ზ ხალხში სიცილის შექნა. აი ღირსება უფ. კალუბანსკისა; საკვრეულად შესვდა ამ წარმოდგენაში, უფ. კალუბანსკის, თავისავე კვარი ტიპი, კნიაზი ბეგთაბეგოვი, რომელიცა არ ჩამოსვლია იმას არაფერში თამაშობის დროს. ისე ჩინებულად არდგენდა კნიაზი ბეგთაბეგოვი, რომ გაგვაკვირვა, ამისათვის უფრო, რომ ამ თეატრის სცენაზედ იმისი ნახვა ზირველია, ზ ამ ზირველშივე ასეთი საკვრეული ნიჭი გამოიჩინოს კაცმა, ეს დიდი საქმე არის. — ჩუტნი ზუბლიკა ძრიელ შესაროდა ამ წარმოდგენას, უფრო ამისათვის, რომ ასე დარჩეულნი მოქმედნი ზირნი თამაშობდნენ ზ ასე მშუტნივრად არდგენდნენ. — ჩუტნის კეთილს ზუბლიკას უფრო ის უეჭარს, რაც იმას აცინებს, ოღონდა კარგათ კი წარმოადგინოს; რაც სატრფიალო ზ მშდობიანი როლი არის, იმას მაგდენად უფრს არავინ ათხოვებს ზ ტაშსაც მაგდენი არავინ უკრავს. — მე ამას მოცახსენებთ მკითხველო გრიგოლ ჩუმაკოვის როლზედ, რომელსაცა არდგენდა უფ. ნ. ენაკოლოფოვი. ეს არდგენდა თავის როლს კარგათ, — რაც კი შეიძლებოდა. ამის ქცევა, ლაჰარაკი, ზ უოველივე მოქმედება, წარმოგვიდგენდა ემაწვილს კაცს, რომელსაცა უეჭარს თავისი საცოლო ზ, რომელსაცა არ აძლევენ. — კარგათ ითამაშა, მაგრამ მოაშეკეთ როლი, უმადური როლი არის! ჩუტნი არა გვეონია, ამასეჲდ უმეტესად სხუას ვისმეს წარმოედგინა.

ოჰ, ჩუწნი ინდო! სოფლელი თავადის შვილი, უსწავლელი ზე ადვილათ ჭორების დამჯერებელი; რომელსაცა ახალი არა მოსწონს რა, სულ ძველს დუდუკ-ზედ თამაშობს, სულ ძველს ეაღერსება, ეტრფიალება ზე იმ ძველში ჭბოვებს ნეტარებასა. ჩაცმული თავითგან ფეხამდინ ნამდვილად ქართულად, მაღალ-მაღალი, წამოსადგო, შესედვით დარბაისელი ზე შიგნითგან ფუჟე, მაგრამ იმისი დარბაისლური ლაპარაკი ზე ეოფაქცევა, მართლად ზე მოსაწონი არის, — ამ როლს არდგენდა, ადრიდგანვე ნაქები უფ. გ. ენაკოლოფოვი, რომელიცა თავისის სინამდვილით ბევრი განაკვირვა ზე თუთან ამ სტატიის დამწერმა ვერ დავიჯერე, თუ ის იყო უფ. გ. ენაკოლოფოვი, — მე ის მეგონა, ნამდვილად ინდო. აი რა არის, ბუნებითი ნიჭი კაცისათჳს! უფ. ენაკოლოფოვა ისე წარმოგვიდგინა ინდო, რომ მართლა ზე, ინდო იყო!.... ზაალ? ზაალ არის, ჩუწნში რომ იტვირთიან ცქვიტი ახნაურის შვილი, მაგრამ ისიც ისეთი ძველი კაცი, როგორც ინდო, მხოლოდ განსხვავება ამაშია, ინდო არის მშვიდი, წენარი, ხოლო ზაალ სწრაფი, როგორც ცეცხლის ნახერწყალი, მაგრამ ისიც ფუჟე, ამისათჳს რომ უბრალო რაღაც-რაღაცა ჭორებს მალე ჭეუება. ამას ამითი უფრო ამტკიცებს, რომ აქაო ზე მზე ბნელდებაო, ფულის სასესხებლად დარბის, საზრდო ჩავიტანო სარდაფშიო, ან იქნება მამიკედეს ვინმეო, სამარხათ მომინდებაო. ამ როლსა თამაშობდა ზე ჩინებულათაც კნიაზი გ. ორბელიანი, რობელმაცა ავ-

რეთვე კარგი ნიჭი გამოიჩინა. — ტფილისის შარლატანები? ამათ მრთელი ჰუბლიკა გააკვირვეს! მოქმედნი ზირნი იუვნენ: კნ. მუხავეი, კნ. ციციანოვი, კ. მაისუროვი, უფ. იმნაძე ჰ კნ. ლ. მელიქოვი. ამაზედ არც ერთზედ არ ითქმის, არა ეს კარგათ თამაშობდა, არა ესაო. ერთმა მეორეს გადააჭარბა; ამითი ტანში გრესა შარლატანურად, იმათი ლეკური დუდუკის სმაზედ, იმათი შარლატანური მიმოხვრა ჰ რომელი თქუას კაცმა; რომ არ შეიძლება გამოფთქათ კალმით იმათი თამაშობა; „სასრი მაროქნას“ ატარებდა ნემეცი, — კნიაზი ნ. ხერსეულიძე. ნამდვილი ნემეცი ეგონებოდა მნახველს, როდესაც სან ერთი შარლატანი ჩაჭყოფდა კელს ჰ სტაცებდა მაროქნას, უნდა ენახა კაცს, თუ როგორ ეფაფრებოდა ბოჩკას ჰ როგორ ემუქრებოდა, — სწორეთ სასაცილო იყო; რუსის ჩინოვნიკსა თამაშობდა კნ. ლ. ბეგთაბეგოვი. არც ეს ჩამორჩომა სხუეებს თამაშობაში, თავისის კარგათ წარმოდგენით ჰ, არცა ფრანცუზი, დურბინდის დამტარებელი კნიაზი თარხანოვი. რა კარგათ ითამაშა სიმონიკას როლი, კნიაზმა აბაშიძემ. არც ერთს ქართულს წარმოდგენაში, ასე კარგათ არც ერთს არ წარმოუდგენია იმერლის როლი. ისე ჩინებულად არდგენდა, რომ სამჯერ გამოუძახა ჰუბლიკამ. კიდევაც განვიმეორებთ რომ ასე ჩინებულათ ჯერ არ წარმომდგარა ქართული ჰიესა დაფუძნებითგან აქამომდენ. ჩუენ

ამას გაბედვით ვანობთ, ამისათვის რომ მრავალჯერ წარ-
 მოდგენას დავსწრებივართ და მრავალჯერ გამგებელიც
 უოფილა ამ სუსტის სტატის დამწერი ქართულის წარ-
 მოდგენისა. — ჩუენ აქ არას ვანობთ კენიან ბ. ბარბ-
 თოვისასე, რომელსაცა ეცვა ხევსურულათ და რომელ-
 იცა თამაშობდა გლეხ-კაცის ცოლის როლსა. ამისათვის
 რომ ამას არა ჰქონია თვალსაჩინი როლი; თუ შეიძ-
 ლება ვთქუათ რამე, მხოლოდ ამასე, რომ მართლად
 და ნამდვილი ხევსურის ქალის ტანისამოსი ეცვა და და-
 სდევდა თავის ქმარს გლეხ-კაცს, რომელსაცა ღვინით
 სავსე საღვინე ეჭირა და ითვრებოდა, იმ ახრით, მაინც
 მზე ბნელდება და ეგება ვერა გავიგორა მაინც ქუტუნის
 დაქცევისაო; ბარბაცებდა, ცოლს კლავი ეჭირა და იმა-
 გრებდა არ წაიქცესო. გლეხ-კაცის როლსა თამაშობდა
 კნ. გ. ორბელიანი, — როგორც ზირველს როლს, ასნა-
 ურისას თამაშობდა კარგათ, ისეც ამ როლსა თამაშო-
 ბდა, არა თუ კარგათ, თითქმის მრეელ კარგათაც. —
 ტრიშატის მეუღლემ წარმოადგინა მუჟიკის ცოლის რო-
 ლი, მრეელ კარგათ და უფრო კარგათ კი, იმის ქმარმა,
 ზგრეთვე მუჟიკმა. უფ. კ. გაბაევმა. რომ შევხედეთ, ამ
 ორთა სცენასედ გამოხუთ, გვეგონა სწორეთ რუსის
 მუჟიკები არიანო, მეტადრე როდესაც ვნახეთ დადიოდ-
 ნენ სიმღერით ხალხში და თან ლილიფარის თესლსა
 სჭამდნენ, როგორც მიღებული არის რუსის მუჟიკებში.
 კიდევ ვიტყვი და განვიმეორებთ რომ, ზუბლიკა მრეელ
 მხიარულად დარჩა და აღტაცებით შეჰყურებდა ამ ქარ-

თულს წარმოდგენასა. მეორე მოქმედების სცენა იყო დადგმული ჩინებულათ: ჰირ ბ ჰირ მთა, რომლის იქით, მოწმენდილს ცაზედ, გორისონტზედ მზე ლაზლანებდა ბ ემსადებოდა დასახნელებლად. მთაზედ ისხდნენ ქალაქის მოქეიფნი, სუფრა გაშლილი, ეანწებით ღვინოსა სვამდნენ ბ ეწეოდნენ ქეიფს, რა არის, მაინც მზე ბნელდება, ქეჭვანა იქცევა ბ უკანასკნელად მაინც ვიქეიფოთო. ცალ მხარეზედ გორაზედვე, იდგნენ ქალაქითგან გასული მაუურებლები, ჩადრიანი დედაკაცები ბ შეჭყურებდნენ მსის დაბნელებას; წინ იყო მინდორი, რომლის მარცხნივ მხარეზედ გამართული იყო მიკიტნის ღუქანი, წინ ეაფასა, რომელზედაც ეწეო ტიკით ღვინო, კვერცხი, ქათამი ბ ეველა სანოვაგე, იმის წინ იდგა ბოჩკა, ამ ბოჩკაზედ იჯდა, ქალაქის ჰაჟარნი, რომელსაცა გვერდით უსხდნენ ქალაქისავე ჰაჟარნები ბ ქეიფს ეწეოდნენ ამ ღუქნის წინ;—მიკიტნის როლსა თამაშობდა კნიაზი ზაქარია ენდრონიკაშვილი, მეტად ჩინებულათ; მეორეს მხარეზედ ისხდნენ აგრეთვე ქალაქის ბიჭები მინდვრათ, სუფრა გაშლილი, გვერდზედ მდღუდუკები ბ მღეროდნენ მშუწნიერს ლოთურს ლექსსა, კნიაზის გრიგოლ ორბელიანისას, „გინდ მეძინოს მაინც სულში მიზინარ, თვალთ ავასელ ზედ წამწამზედ მიზინარ.“—ზედ მინდორზედ ირეოდა ხალხი, სსჟა ბ სსჟა ამქრისა, ქალი თუ კაცი, რომელთ შუა დადიოდნენ კინტუები, ზოგი ატარებდა ვაძლსა, ზოგი რასა ბ ზოგი რას. სანასაობა სცენისა დიდებული რამ იყო, ბ ეს

უფრო აშვენებდა წარმოდგენასა. ამ წარმოდგენის მო-
თაოსნე ჰიზნი იუვენე სამნი: ერთი კეთილშობილთ წარ-
მომადგენელი კნ. თ. რევაზ ანდრონიკოვი მეორე კნ. იორებ
კოსტანტინეს-ძე ორბელიანიძე მესამე უფ. მი. ჯომარჯიძე,
რომელნიცა ეოვლის ღონის-ძიებითა ცდილობდნენ კა-
რგათ წარმოდგენილიყო. კნიაზმა რევაზ ანდრონიკოვმა
იმ ხარჯის გამო, რაც კასწია რეპეტიციების დროს,
რადგანც იმის სახელში იყო, წარმოდგენის შემდგომს,
ეს ამდენი მოქმედნი ჰიზნი თავის სახელში მიიწვია,
ვასშმად. აქ სსჭანიცა ბევრნი იუვენე მიწვეულნი, რო-
გორც ქალები, ისე კაცებიც, რომელთა შორის იუვენე
რამდენიმე ჰირველ ჰირთაგანიც. ახლა აქ შეიქნა მეტი
მხიარულება: ჰირველად იყო ლეკურის თამაშობა, მერე
ამას მოჰყვა ვასშამი; შუა ვასშამის დროს, როდესაც ჯერ
სადლეგრძელო არავისი არ დალეულიყო, წამოდგა
„ცისკრის“ რედაქტორი კერესელიძე და ამ ღამის შესა-
ხებ სთქუა რამდენიმე სიტყუა; აი რა თქუა:

„ნება მიბოძეთ ბატონებო მოგახსენოთ ორიოდ
სიტყუა შესახებ ამ ღამისა, რომელსაცა დიდი ეურად-
ღება მიაქცია ჩვენმა, არამცთუ ქართულს, — უცხო
ენის საზოგადოებამაც.“

„ვეელას კარგათ მოგახსენებათ, რომ ხალხის ეო-
ველ საქმეში წარმატება, დამოკიდებული არის მაღალის
წრის საზოგადოებაზედ, რომელსაცა აქუხს დიდი გავლენა
და დიდი მნიშვნელობა მდებალ ხალხზედ. მაშინ
მიდის წარმატებაში საქუჭენო საქმე, როდესაც რომ

მაღალი წრის საზოგადოება არის თავ გამოდებული ღ, როდესაც ის არ მიაქცევს ეურადღებას, როდესაც რომ ის ფიქრობს მხოლოდ თავის სარკებლობისათვის, მაშინ ეოველი საქმე წარმატებისა, მეჭდარია. ასეც ბატონებო ლიტერატურა გახლავსთ. როდესაც რომ მაღალის წრის ხალხსა ჰქონია დენილებადი სიტუვიერება, — მაშინ ეს სიტუვიერება ეოფილა მოკლული, ღ როდესაც მუარველობა ჰქონია, მაშინ გაჩადებული ღ დიდს წარმატებაში შესულა. ეოველივე ასეა ამ სოფლის დაუდგრომელს დელეაში!“

„რა მიზეზი ეოა რომ ადრე ჩეჭნ მამანაათ სიტუვიერებას ჰქონდა დიდი წარმატება; — რა ეოა მიზეზი, რომ გამოჩნდნენ მეელს დროში ჩინებულნი მწერლები? — ეს ის მიზეზი ეოა, რომ მაღალი წრის საზოგადოება მიხდევდა დიდის გულს მოდგინებით ამ უკეთილშობილესს საქეჭენო საგანსა; ეს ის მიზეზი ეოა, რომ თჳთან ჩეჭნი მეფენი ჩემულობდნენ მწერლობასა ღ ამლეგდნენ ნიჭიერთა, მწერლობის ნიმუშსა.“

„საქართუჭლოს ზოლიტიკურის გარემოების მეცვლის შემდგომს, ჩეჭნმა სიტუვიერებამ მიიძინა, — მიიძინა ექამდინ, მინამ აღმოჩნდებოდა საქართუჭლოში, ქართუჭლების მოტრფე ღ დიდი მოსიეჭარულე, განსვენებული კნიაზი ვარანცოვი. მოსვლა ეოა იმისი საქართუჭლოში ღ ხალხის წარმატებაში მიცემა. ის ეოა მიზეზი რომ გამეჭნეიერდა ჩეჭნი დედა-ქალაქი; ის ეოა მიზეზი ქართულის თეატრის დაფუძნებისა, ის ეოა

მოთაოსნე ჩუქნს სამშობლო ენაზედ სალიტერატურო ჟურნალის გამოცემისა ღ ის იუო მიზეზი, რომ მრავალთ უმრავლესთა საგანთა მიიღეს დიდი ამაღლება.“

„ვინ იფიქრებდა, ერთი უბრალო კაცის შვილი; შვილი ერთის საწყალის ღარიბის ღ ღატაკის კაცისა, უსწავლელი, არა ვითარსამე სასწავლებელში მეოფი, ამაღენის სამაგალითო ჰიესების მოსზველი, განსვენებული ზურაბ ანტონოვი წამოაფლებდა კელს კალამსა ღ ასე კაფიეთად გამოიტანდა ხალხის ცხოვრებითგან ნამდვილს სურათებსა. (მოუწვევტელი ტაშის კვრა) ამისი მიზეზი ნეტარ ხსენებული ვარანცოვი იუო. იმან ააღები-ნა ბევრს კალამი კელში; იმან განამხნევა ბევრი; იმან დიდი ღვაწლი დასდვა ჩუქნს საქართუჭლოს; იმან შექნა ბევრნი უსაკელონი, საკელოვანად; ის იუო მიზეზი, რომ მეუნიშნავნი ჰიონი, გამოსულნი სალიტერატურო ასპარეზზედ მწერლად, კიდევ გადაცვალებულნი, დღესაცა ჩუქნში სცხოვრებენ. ვინ ანობს რომ მეტადრია ვარანცოვი. არა, ის არ მომკუდარა; ისა სცხოვრებს ჩუქნში ღ დიდხანს იცოცხლებს; იცოცხლებს იქამდისინ, მინამდისინ ქართუჭლები საქართუჭლოში ილაპარაკებენ ქართულს ენაზედ.“

„დიაღ ბატონებო,—მაღალის წრის საზოგადოებითგან დაიწეობა ეოველი საქმის წარმატება, თუ მოიწადინა.“

„გამორდა თუ არა საქართუჭლოს ნეტარ ხსენებული ვარანცოვი, ჩუქნი თეატრის საქმეც მოიმალა;

თუმცა ზოგნი ერთნი მოსიუჟარულენი ცდილობდნენ კიდევ გაეროგებინათ რამე, მაგრამ ეს ცდა ტუეილი ღამათ იყო; იყო ამაო ამისათჳს, რომ მფარველი აღარავინ ეგულვებოდა. ჩუჭნი მაღალი წრის სასოგადოებაც გულგრილი შეიქნა, იმანაც გული აჭყარა...“

„ზირველად რომ წარმოადგინეს, ვარანცოვის სურვილით გაურა, მაშინ მოქმედნი ზირნი იყვნენ, ჩუჭნი საქართველოს თავადის-შვილების ზირველი ოჯახის შვილები. იმათ რიცხვში ერიო განსვენებული, დედათ სქესებში ნაქები ღ კანთქმული მანანა ორბელიანისა ღ კარგათ მოკესხენებათ, თუ როგორ შევხაროდით ღ ვეალერსებოდით ამ გვარსა ახალსა განათლების საუუძველსა. მას აქეთ არის თითქმის ოცი წელიწადი მეტი; ჩუჭნი მაღალი წრის სასოგადოება, როგორცა ვთქვით ახლა, ჩამოეცალა ამ ზნეობითს კეთილს საქმეს, —თუმცა შიგა ღ შიგ გამოდიოდნენ ემაწვილ კაცები კეთილშობილნი ღ იკლავდნენ სცენის მოსიუჟრულების წეურვილსა, მაგრამ დედათა სქესნი ახლოს არ ეკარებოდნენ ღ ეს საქმე მიდიოდა იბულებით.“

„როდესაც რომ დაგვარკეთ თითქმის იმედი, ღ როდესაც რომ თითქმის კიდევ გადაგვავიწყდა, უცებ გვესმის ქართულის ზიესის წადმოდგენა იმ ღირსებით, რა ღირსებითაც იყო წარმოდგენილი განსვენებულის ვარანცოვის დროს ღ ჩუჭნდა გასაოცებლად დედათა სქესში ვხედავთ თავადის შვილების ზირველის ოჯახის შვილებსა! ვის ღ რას უნდა მივაწეროთ, ეს ჩუჭნი ქალების

გამბედაობა, ჩუწნ ასე გვეგონია აქ, ამ გვარ საქმეში; საჭირო არის ერთისადაცარი ძალადის ხარისხის ზირისაგან თავს გამოდება. თუ ერთმა გამოჩენილმა ზირმა თავს გამოიდო, ეველა იმას მიჰუება: ამ შემთხვევაში ვხედავთ აქ, საქართველოში ზირველის გვარის ოჯახის შვილს, თავადის კოსტანტინე ორბელიანის ქალს ანასტასიას. ვინ არ შენიშნა, რომ ჩუწნი დარბაისელი ოჯახის ქალები ძალათი სცვივდებოდნენ სცენაზედ, რა არის არც ჩუწნ გამოვეჩივნეთო. ეს ამისათვის, რომ იქ ეგულებოდათ ანასტასია ოგლობეიოსი; იქ ეგულებოდათ ის დარბაისელი ოჯახის ქალი, რომელიცა დიდის გულ-მხურვალეობით აღასრულებდა ამ კეთილშობილურს სალიტერატურო საგანსა. ზატივი ზ დიდება ამ გვარის ზატიოსნურის ქცევისათვის; ზატივი ზ დიდება იმათ, რომელნიცა უშვენებდნენ მხარსა ზ, რომელნიცა სიხარულით აღსრულებდნენ თავიანთ ამ ღამის დანიშნულებასა. აქ არ უნდა დავივიწყო ბარათოვის ასული, მეუღლა უფლის ჯომარჯიძისა, რომელიცა მოუღალავათ ცდილობდა ამ წარმოდგენის შესრულებასა. უზატივ-ცემულებსო ბატონებო, დღეს თქუწნ აღმოიჩინეთ იმ გვარი გულის ძალა, რომელსაცა არ დავივიწებს ჩუწნი ლიტერატურა ზ გადასცემს შვილის-შვილს ამ დაუვიწყარს ჩუწნთვის 28 რიცხვს დეკემბრისას.“

„დღეს, ამ წარმოდგენაში ბძანდებოდა, ჩუწნი დიდი მსახარი, კავკასიის მოადგილე რომელსაცა მოესურვებინა ენასა ქართული წარმოდგენა. როგორც ეცნე-

ოდა ჩუქნის ჩუქულების ნახვით მეტად ისიამოვნა და აქედან ბევრი იმედი იბადება.“

„ჩუქნმა კეთილშობილთ წარმომადგენელმა, ბრწეინვალე კნიაზმა რევაზმა, დიდი სიკეთე დასდვა და დიდი შემწეობა აღმოუჩინა ამ შემთხვევას. ვინ არა ხელაუდა ამ ორი კვირის განმავლობაში თუ როგორ შრომას ეწეოდა, ოღონდა კი ჩუქნს საზოგადოებას ცოტაოდენი კეთილი რამ მიეცესო. ამან მოსცა თავისი სახლი რეპეტიციებისათვის, სადაცა რაც უნდა იეოს ხარჯიც მოუვიდოდა და, სადაცა მიიღებდა ხოლმე მონაწილე ჰირთა დიდის მხიარულებით. ამას ეწეოდნენ კვალად ორნი მღალის წოდებისანი: ერთი ბრწეინვალე კნიაზი, გენერალი იოსებ კოსტანტინიჩ ორბელიანი და მეორე გენერალივე უფალი მისეილ ჯომარჯიძე. ამათ და სხუთა კეთილშობილურ მოქმედებაზედ ჩუქნ თავის დროზედ მოველანარაკებით ჩუქნის „ცისკრის“ მკითხველებს და ახლა, მხოლოდ უნდა დავლიოთ სადღეგრძელო ამ დარბაისელთა ჰირთა. თავ და ჰირველად ღმერთმა ადღეგრძელოს, ჩუქნი წარმომადგენელი, ჩუქნი საზოგადოების დიდი იმედი, ბრწეინვალე კნიაზი რევაზ ანდრონიკაშვილი. — ურა!.....“

ამ სადღეგრძელოს მოსცა ხმა მრთელმა იქ მეოფმა საზოგადოებამ. ამის შემდგომს მიჰყვნენ სადღეგრძელოს შემდგომთა ჰირთა და ამ კვარად მხიარულად გათავდა ეს ღამე. — როგორც უური მოგვარით, ამ ღამეს, თეატრითგან დიდი ფული მოგროვებულა, ეს წარმო-

გენა იუო, სასარგებლოდ იმ შკოლებისა, რომელნიცა
 არიან ქალაქს ტფილისში გამართულები საწყალის დ
 შეუძლებელის ხალხისათჳს.— მაშასადამე ეს წარმოდგენა
 იუო, კეთილის საქმისათჳს.—

ბიძია დონიკი.

1870 წელსა.

29 დეკემბერს.

ქ. ტფილისს.

განცხადება.

—შკოლის უფროსებს და დედამებს ურჩევთ მოიზოგონ ახალად დაბეჭდილი საწერი რეკლამა. ამ რეკლამით, (რომელიც სურათებით არის შედგენილი) ემაწვილი ხალისიანათ ჰსწავლობს ქართულ წერასა.

ფასი არის ერთი შაურია. ისუიდება თბილისში ალადათოვის და ტერ-გრიქურიანცის წიგნის მაღაზინებში—ქუთაისში უ. სიმონ რომანხიძესთან, ჰრინცის სტამბაში)—თბილისს გარე მცხოვრებლებს შეუძლიანთ ფორტით მოითხოვონ ეს რეკლამები უ. ტერ-გრიქურიანცისაგან, არცრუნის ქარვასლაში. აქვე ისუიდება „კატა აწონა,“ ერთ შაურათ, ახალი სასაცილო კომედია.

—ვისაცა ჰსურს რომ იაფათ და კარგა, ისწავლოს ჭრანციხული ენა, შეუძლია მოიღაპარაკოს ახალგაზდა კაცთანა, რომელიც ჰარიჟიდგან მოსულა.

ორს ანუ მეტ ჰირსაც შეუძლიანთ ერთ დროსვე მიიღონ უროკები. ასე უფრო იაფათ დაუჯდება ვისაც ეძნელება.—ეს მასწავლებელი ასწავლის აგრეთვე ოჯახობაში და ჰანციონშიაც.

ადრესი შეიძლება შეიტყონ უ. ტერ-გრიქურიანცის წიგნის მაღაზიაში, არცრუნის ქარვასლაში და მარტორუხიანის სტამბაში, კუკიის ხიდზედ.

1871 წელსა :

„ცისკრის“ დაბარება შეიძლება ამ სახით:

ტფილისში, ადგილობრივ გაუგზავნელად თუ გაგზავნით, 8 მანეთი.

რედაქცია იმყოფება კუკიას, სიღზედ, მიწროვეის შენობაში, მარტირუზიანის სტამბაში. ქ. ტფილისში.

ვისაც ჟურნალი დააკლდეს ზ თავის დროსად არ მიერთოს, უმოწილესად ითხოვს რედაქცია, მაშინვე აცნობოს ამ ადრესით:

„ცისკრის“ რედაქტორს ი. კერესელიძეს, ტფილისში.

Дозволено Цензурою 1871 г. 15 Января